

NOVI

ODMEV

ŠTEVILKA 22
MAJ 2004

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

BESEDA UREDNIKA

Zakorakali smo v 75. leto nepretrganega delovanja zagrebškega Slovenskega doma. To je povod za proslavljanje že tretje "okrogle" obletnice v zadnjem desetletju. Leta 1994 smo obeležili 65. obletnico Slovenskega doma. Pripravili smo razstavo, ki je v knjigi Slovenci v Hrvaški (Ljubljana 1995, str. 160) opisana takole: "Leta 1994 obeležena častitljiva obletnica obstoja Slovenskega doma (jesen 1929) je tako med drugimi dejavnosti, v sklopu katerih ponovno poteka tudi tečaj slovenskega jezika, izkoriščena za postavljanje razstave o delovanju društva v preteklem in sedanjem času, ki so jo tehnično dopadljivo pripravili društveni entuzijasti v domu". Pomembno je, da razstava (bil sem njen soavtor) ni bila zgolj dopadljivo delo entuzijastov, ampak je slonela na avtentičnih dokumentih. Ničesar nismo prepustili zgolj spominu članov. Ob 70. obletnici smo izdali monografijo Slovenski dom v Zagrebu, 1929 - 1999 (S. Jerman, I. Todorovski). V uvodnem poglavju je poudarjeno, da monografija ni znanstveno delo, da pa skuša biti čim bolj verodostojna. Vsi podatki so bili namreč črpani iz dokumentov, ki jih hranijo Slovenski dom, Hrvaški državni arhiv, Nacionalna in univerzitetna knjižnica v Zagrebu ter drugi verodostojni viri. Monografija je nastajala z veliko entuzijazma. Zakaj posebej poudarjam entuzijazem? Zato, ker me je v prejšnji številki Novega odmeva v prispevku o delovanju Študentskega kluba zbudila naslednja misel: "Ne vem, če se člani Slo-doma tega zavedate, ampak brez aktivne mladine je vse vaše delo, ves vaš entuzijazem zaman. Nima smisla. Kolikor mi je znano, je namen delovanja ohranjanje in krepitev narodne zavesti in jezika, to pa pomeni v mladih prižgati iskrico, ne pa samo jamrati, kako je mladina nezainteresirana in kako se jim ne da nič delati. Upam, da me ne boste narobe razumeli, ampak kako pričakovati, da bodo mladi prihajali v Slo-dom, če pa jim nič niste ponudili." Nismo narobe razumeli. Prižigali smo iskrice, ki pa pri mladih žal (še) niso zagorele v ogenj. Or-

ganizirali smo koncerte, predstave, predavanja... in upali, da se bo prižgal ogenjček, ki nas bo pomladil. Nekaj pa se vendarle premika. Z dvema prireditvama ste nas res navdušili. Kar naprej! Nisem pesimist, sem pa realist in se sprašujem, kaj se bo zgodilo, ko boste končali študij. Ko sem s svojimi dijaki (že štirikrat) praznoval 50. obletnico njihove mature, se je izkazalo, da so mi bili ob tej priliki že zelo podobni. Skupaj smo se veselili spominov na njihovo (in mojo) mladost. Pripomba iz iste ga prispevka, da bi Slo-dom moral nekaj dobrega narediti ne samo za Slovence v Zagrebu, ampak tudi za širšo javnost, ni ravno odprt pogled na delovanje društva. Vsaj ko gre za zadnjih 5-10 let. V tem obdobju je društvo veliko naredilo ne samo za zagrebško in hrvaško javnost; delovanje društva je seglo čez hrvaške meje, celo daleč v Evropo in svet. (Nek veleposlanik je nekoč dejal, da Slovenski dom ni samo slovenski dom, ampak tudi evropski in svetovni dom). Verjamem, da bodo akcije pri letošnjem obeleževanju 75. obletnice društva to dokumentirano dokazale. Upam, da mladi teh mojih besed ne boste narobe razumeli. Mlade imam zelo rad, to je tako rekoč moja profesionalna deformacija. Proslavljajmo skupaj pomembno obletnico. Ne da bi morali ustanavljati kakšno komisijo za medgeneracijsko solidarnost.

Silvin Jerman

Za Slovenijo je bil 1. maj 2004 zgodovinski dan. Postala je polnopravna članica Evropske unije. Hkrati z njo se je evropski družini narodov pridružilo še devet držav, in sicer Malta, Ciper, Poljska, Češka, Slovaška, Madžarska, Litva, Latvija, Estonija. Evropska unija zdaj šteje 25 članic.

MEŠANI PEVSKI ZBOR SLOVENSKI DOM

Že v prejšnji številki smo pisali o nastopu ob slovenskem kulturnem prazniku. Tokrat pa nekaj več bese o prireditvi Primorska poje, na kateri smo se predstavili v nedeljo, 4. aprila. Naš zbor je nastopil v Ilirski Bistrici, v Domu na Vidmu ob 17. uri. V programu je sodelovalo šest zborov, med njimi dva iz Italije. Naš zbor je zapel Prelepa je Selška dolina (Oskar Dev), Na Gorenjskem je fletno (Slavko Michelčič), Vse ptičice lepo pojo in Čuk se je oženil (Fran Serafin Vilhar). Zboru je dirigiral **Danijel Ivša**. Pod njegovim vodstvom smo nastop dobro izpeljali, kljub težavam, ki so prišle nepričakovano. 10. marca je namreč naš dirigent **Franc Kene** nenadoma odšel v bolnišnico, na zdravljenje zaradi težav s srcem. Tako smo dvakrat vadili pod vodstvom **Adice Dobrić-Jelača** (da ne bi pozabili, kar smo se naučili), nato pa nam je na pomoč priskočil kolega našega stalnega dirigenta Danijel Ivša. V Ilirski Bistrici je udeležence prireditve Primorska poje pozdravil **Rudi Šimac**, predsednik Zveze pevskih zborov Primorske. Poudaril je, kako pomembno je, da se redno srečujemo in izrazil zadovoljstvo, ker so pevci 35. obletnico prireditve več kot dostojno počastili. Celotne prireditve se je udeležilo kar 190 zborov, kar je največ doslej. Šimac je dejal, da Slovenija v Evropsko unijo vstopa s pesmijo in spoznanjem, da v tej družini narodov, ki ji pravimo Združena Evropa, naše pesmi ne bo mogoče ohraniti z le nekaj izbranimi zbori in izbranimi umetniki. Da bi se pesem slišala in ohranila, morajo peti vsi rodovi in ves narod. Zato se je Šimac posebej zahvalil Slovincem iz Zagreba, ki slovensko pesem negujejo že 75 let in ki praznujajo prav toliko let delovanja slovenskega društva. Pred nastopom v Ilirski Bistrici smo si ogledali tudi delček Primorske. Obiskali smo staro šolo na Premu, kjer so uredili spominske sobe pesnika **Dragotina Ketteja**. Z avtobusom smo šli čez Spregarje, Javorje, Obrova, Hrušice in Podgrada do Harij, kjer smo se zadržali pri družini Sanabor, ki se ukvarjajo z domačo obrtjo, sušijo sadje in pridelujejo različne kise: jabolčni kis, jabolčni kis s čemažem, borovničev kis, balzamični kis... Pri gostoljubni družini smo imeli pokušino njihovih dobrot; z veseljem smo jedli suho sadje in pomakali kruh v različne kise. Po nastopu v Ilirski Bistrici bomo vaje nadaljevali, saj načrtujemo še nastope v Volčjem potoku in Šentvidu pri Stični (na nastopu zamejskih zborov in na Taboru pevskih zborov).

Miroslava-Maria Bahun

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK

Letos smo slovenski kulturni praznik proslavili s posebno navdahnjenim programom v izvedbi mladih. Razumljivo pa je, da niso izostale niti običajne točke. Tako je najprej mešani pevski zbor Slovenskega doma pod vodstvom zborovodje **Franca Keneja** zapel obe himni, hrvaško in slovensko, potem pa ljudsko pesem Gorenjska zdravica, Jurija Fleišmana, Pod oknom na besedilo Franceta Prešerna in ljudsko Na Gorenjskem je fletno. Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** je pozdravil navzoče, posebej slovenskega veleposlanika **Petra Bekeša** in **Mileno Klajner**, predstojnico Urada za narodnostne manjšine. Poudaril je, da program izvajajo mladi in naj občinstvo dobrohotno sprejme, če bo pač malo treme. Najprej je **Inga Ulokina** na violini ob klavirskem spremstvu Tjaše Sulc zaigrala Massenetovo Meditation in Kleisterovo Liebesfreund. **Irena Šonc** je spregovorila o Prešernu, brez treme, s svojim pogledom na Prešerna. Besedilo je spisala sama, s pomočjo podatkov, ki jih je sama zbrala iz raznih virov in tudi z ekrana danes že neizogibnega računalnika. Concert I. st. Ney rosauro sta z najvišjo stopnjo mojstrstva izvedla **Goran Gorše**, vibrafon in **Damir Gregurić**, klavir. In presenetljiva točka: Neznani Prešeren ali slike iz njegovega življenja, ki so jo izvedli študenti slavistike Filozofske fakultete v Zagrebu, po ideji in besedilu **Mateje Tirgušek** in v režiji **Ivice Kuneja**. Tirguškova kot predavateljica slovenske književnosti in slovenskega jezika na zagrebški Filozofski fakulteti je predstavila Prešerna s poučno metodo tako imenovanih delavnic. Metoda, v kateri učitelj ne nastopa ex cathedra, z nezmotljivo avtoriteto predavatelja, temveč dijaki, poslušalci, študenti aktivno sodelujejo v učnem procesu. V tem primeru je Tirguškova študentom razdelila vloge v predstavi o neznanem Prešernu. Obenem je Prešernovo življenje prenesla v sedanost - na konec 20. in začetek 21. stoletja. Tak pristop je uveljavljen v modernem gledališču; dogodki ali drame iz preteklosti se na oder postavijo tako, kot da se dogajajo danes. In tretje: v jezik, ki so ga govorili v Prešernovih časih, je vnesla besede današnjega mladinskega žargona. Vse to je bilo dopolnjeno z originalnimi Prešernovimi verzji. Režija Ivice Kuneja je spretno izkoristila možnosti tehnike v obnovljenih

prostorov. Tako smo na velikem ekranu videli za vsak del igre kdaj se dogaja (v današnjem pomenu), kdo so osebe in kdo jih izvaja. Kritiko tej predstavi je lahko dati: zanimivo, posebno, pohvalno za mlade močli. Izjemno in izvrstno. Predstavljanje Prešerna se ni začelo z njegovim rojstvom, temveč z objavo osmrtnice ob Prešernovi smrti, ki jo je, kot smo videli na ekranu, prebrala Senka: - Slovenskemu društvu v Ljubljani je dal gospod vodja narodne straže v Kranji žalostni prigodek na znanje, da je naš slavni pesnik gospod France Prešeren, dohtar pravice in cesarsko-kraljevi pravosrednik v Kranji, 8. dan tega meseca ob osmih dopoldne po dolgi boleznini in previden s smertnimi zakramenti umerl. In že nam je ekran naznanil Marino, ki se obnaša kot goreča in zagnana predavateljica (ex cathedra): - Takole je zvenela osmrtnica ... Na podlagi analiziranih pesmi in izpovedi pričevalcev sem namreč prišla do sklepa, da je bil osnovni motiv, ki ga je čutil Prešeren za pesnenje, pravzaprav le potreba po ugajanju ženskim osebkom. Ženske, lepši spol, cvetoče rožice, je Prešeren cenil nadvse. Posvečal jim je nemalo svojega prostega, pa tudi delovnega časa. Pravzaprav lahko z gotovostjo trdim, da ga v življenju razen ženskih kril ni zanimalo nič drugega. Žal pa je bil v svojem prizadevanju osvojiti žensko srce precej neuspešen. Gotovo bi se mu bolje godilo, da bi se namesto pesnenja lotil dela, se bolj zagnano posvetil biznisu, zaslužil kup denarcev in potem bi vsaka brhka deklina z veseljem zletela v njegovo življenje. Ne verjamete? Sledijo slike iz Prešernevega življenja. Konec predstave so gledalci pozdravili z navdušenim ploskanjem, čeprav na začetku (nekateri pa tudi kasneje) niso vse štekali, priznali pa so, da je bilo zares vse ful kul. Glede na to, kako so se predstavili študenti slovenistike na zagrebškem filozofskem fakultetu, je ta pouk super. V predstavi so sodelovali: **Senka Masnjak**, **Marina Došen**, **Ariana Klier**, **Miroslav Gradečak**, **Željko**, **Ana Dorič**, **Petra Bobič**, **Simon Medved**, **Robert Kralj**, **Mirta Jurilj**, **Zrinka Zorčec**, **Klementina Novosel**, **Ana Đurkovič** in **Marko Škofic**. Po zadnji točki svečanega programa, Schopinovi Etudi op. 25 št. 1, ki jo je zaigrala na klavirju Tjaša Sulc, se je praznovalo še dolgo. V pogovoru, plesu in petju.

Silvin Jerman

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA DOMA

Na občnem zboru Slovenskega doma, ki je bil 3. marca, se je zbralo 67 članov, kar je zagotavljalo kvoru. V delovno predsedstvo so bili izvoljeni **Darko Šonc**, **Nada Gajdarov** in **Marijan Dirnbek**; zapisnikarica je bila **Miroslava-Maria Bahun**, overovitelja zapisnika pa **Polona Jurinič** in **Cveta Matko**.

O materialno-finančnem poslovanju v letu 2003 je poročal predsednik Darko Šonc. Stroški, razvrščeni po namenu uporabe (izvedba programa, fiksni stroški, prenova prostorov) so podrobno predstavljeni v letnem poročilu, ki je bilo v skladu s predpisi že dostavljeno pristojnim hrvaškim organom, od finančne inšpekcije do statističnega zavoda. Navzoči so poročilo s pozitivno bilanco potrdili soglasno.

Član nadzornega odbora **Marijan Horn** je poročal o zakonitosti materialno-finančnega poslovanja v letu 2003. Poudaril je, da je bila uporaba sredstev namenska, v skladu s programsko dejavnostjo in da nepravilnosti v poslovanju ni bilo. Predsednik inventurne komisije **Silvester Vidič** je občni zbor seznanil, da je komisija pregledala inventar Slovenskega doma in ugotovila, da se z njim ravna pazljivo in namensko. Upravnemu odboru je inventurna komisija že predlagala, da neuporabni inventar odpiše in izbrši iz evidence, s tem pa izprazni koristen prostor, ki ga zdaj zaseda.

Poročanje o programski dejavnosti v Slovenskem domu leta 2003 je bilo razdeljeno na dva dela; prvi del je zajel kulturno-prosvetno dejavnost, drugi pa delovanje navzven in sodelovanje z vladnimi in nevladnimi telesi v Hrvaški in Sloveniji.

SESTANEK UPRAVNEGA ODBORA

Upravni odbor je 17. februarja obravnaval gradivo o materialnem in finančnem poslovanju Slovenskega doma v letu 2003, ki ga je pripravil knjigovodja Krunoslav Ban. Člane upravnega odbora so zanimalo vse podrobnosti zaključnega računa, zlasti poslovanje s sredstvi, namenjenimi obnovi prostorov Slovenskega doma. Zadovoljni s pozitivno bilanco so soglasno sprejeli sklep, da je zaključni račun temeljit in da daje

dober pregled o namenski uporabi sredstev. Upravni odbor je predlagal, da zaključni račun pregleda še nadzorni odbor in da poda pisno poročilo o zakonitosti poslovanja Slovenskega doma v letu 2003. V drugem delu sestanka so člani upravnega odbora razpravljali o tem, kaj storiti s starim in neuporabnim inventarjem Slovenskega doma, ki je po prenovi prostorov zgolj v napoto. Člani so podali več predlogov, nazadnje pa je bil sprejet sklep, da inventurna komisija (**Silvester Vidič**, **Anton Lah** in **Alojz Kramar**) pripravi evidenco celotnega inventarja. Komisija bo nato podala pisni predlog, kateri del inventarja je primeren za odpis, kateri pa bi bil uporaben kako drugače.

Franc Strašek

Predsednik Darko Šonc je spomnil na kakovostno in vsestransko kulturno in prosvetno dejavnost v posameznih mesecih minulega leta: od številnih umetniških razstav, predavanj, koncertov iz Slovenije in Hrvaške, do proslav državnih praznikov Republike Slovenije in predavanj tujih veleposlanikov, akreditiranih v Republiki Hrvaški. Redno, tudi v času prenove prostorov, so potekali pouk slovenskega jezika in vaje pevskega zbora, redno je izhajal Novi odmev.

Šonc je spregovoril tudi o težavah pri prenovi prostorov Slovenskega doma, o zapletih z izvajalci del, hišnim svetom in finančno konstrukcijo. Vsem, ki so pomagali pri prenovi, se je lepo zahvalil.

Podpredsednik **Franc Strašek** je poročal o širši družbeni dejavnosti Slovenskega doma. Spregovoril je o delu v Zvezi slovenskih društev na Hrvaškem in v Svetu narodnostnih manjšin Republike Hrvaške ter sodelovanju z državnimi, nevladnimi in mednarodnimi telesi, ki se ukvarjajo s človekovimi pravicami in pravicami narodnostnih manjšin. Predstavnika slovenskih društev na Hrvaškem in Slovenskega doma v Zagrebu Darko Šonc in Franc Strašek sta se redno udeleževala sestankov, okroglih miz in razprav ter opozarjala na vprašanja, ki bremenijo Slovence na Hrvaškem: vrnitev Slovencev v preambulo hrvaške ustave, sprememba ustavnega zakona o pravicah narodnostnih manjšin, spremembe volilnega zakona (pozitivna diskriminacija ...), zastopanost v Hrvaškem saboru ... Čeravno ta dejavnost ni vedno na očeh javnosti, se je treba za vse tovrstne nastope temeljito pripraviti, kar terja veliko časa in natančnosti.

O dejavnosti duhovne sekcije je poročala **Olga Tkalcčec**, o delu in nastopih pevskega zbora Slovenski dom pa **Ivanka Nikčević**. Prijetno in optimistično poročilo je v imenu Kluba slovenskih študentov v Zagrebu podal **Simon Medved**. Opisal je tudi programsko usmeritev v letu 2004.

Na koncu je Darko Šonc občnem zboru predstavil načrt programske dejavnosti v letu 2004. Zahvalil se je vsem, ki so prispevali k uspešni izvedbi bogate, kakovostne in kreativne programske dejavnosti v letu 2003. Navzoče je seznanil, da Slovenski dom letos proslavlja 75. obletnico obstoja in jih pozval, naj sodelujejo s predlogi za proslavo tega visokega jubileja.

Občni zbor je soglasno sprejel vse predlagane dokumente in zadovoljstvo izrazil z glasnim ploskanjem.

Franc Strašek

ŠTEVILO KNJIG V KNJIŽNICI

Po zadnji inventuri in popolni prenovi Slovenskega doma želim obvestiti članstvo o številu knjig v knjižnici. V dveh knjigah, ki zajemata obdobje od leta 1972 do leta 2003, je bilo vpisanih skupaj 6.192 knjig. Zaradi pomanjkanja prostora v knjižnih omarah in vitrinah je bilo treba odstraniti duplikate, uničene in odpisane knjige. V dveh inventurah (leta 1995 in leta 2002) se je število vpisanih knjig zmanjšalo za kar 1.588 knjig. Tako imamo zdaj (1.1.2004) v 4.604 knjige. Še vedno dovolj, dragi bralci, da si izberete za vas zanimivo knjigo. Izbira je velika. Na voljo so tudi knjige, ki imajo veliko vrednost za slovensko literarno dediščino. Knjižnico lahko obiščete ob torkih od 10.00 do 12.00 in četrtek od 16.00 do 18.00.

Dragica Rubčić

JANEZ POTOČNIK O SLOVENSKI POTI V EU

Slovenski minister za evropske zadeve in bodoči evropski komisar **Janez Potočnik** je 19.

marca predaval v Slovenskem domu. Poudaril je, da se Slovenija zavzema za članstvo Hrvaške v EU, pri čemer je Zagrebu pripravljena pomagati z nasveti in tehnično pomočjo. Potočnik je ob tem tudi menil, da so slovensko-hrvaški odnosi boljši kot je to mogoče videti na prvi pogled. Po Potočnikovem mnenju imajo evropsko perspektivo vse države v regiji Zahodnega Balkana, pri čemer je na poti vključevanja do sedaj najdlje prišla Hrvaška. Slovensko članstvo v Uniji je po njegovih besedah za Hrvaško dober signal, na poti za članstvo pa si lahko Hrvaška najbolj pomaga sama, z izpolnjevanjem evropskih standardov in kriterijev. "Prepričan sem, da ima Hrvaška evropsko prihodnost," je ob tem dejal Potočnik. Potočnik se je dotaknil tudi problematike schengenske meje, pri čemer je poudaril, da ta ni mišljena kot zid proti Hrvaški, ampak kot mehanizem poostrene kontrole meja, kot ga zahteva EU. Slovenija bo morala kot članica povezave in država na zunanji meji Unije namreč prevzeti odgovornost za varnost celotne EU na svojem

odseku zunanje meje, je pojasnil Potočnik. Odprta mejna vprašanja s Slovenijo po Potočnikovih besedah nikoli niso bila pogoj za podporo Slovenije Hrvaški na njeni poti v Unijo.

Med svojim obiskom v Zagrebu se je srečal tudi s člani Nacionalnega sveta za konkurenčnost in ministrico za evropske integracije **Kolindo Grabar-Kitarović**. *Peter Žerjavič*

POEZIJA GREGORČIČA I KOSOVELA

Suradnja zagrebač kog Slovenskog doma s drugim organizacijama ponovno je došla do izražaja 10. marta na priredbi Večer Gregorčiča i Kosovela. Priredba je održana u suradnji s Društvom hrvatsko-slovenskog prijateljstva, a otvorio ju je i pozdravio prisutne predsjednik DHSP **Andrija Karafilipović**. Povod je bio 160. godišnjica rođenja Simona Gregorčiča i 100. godišnjica rođenja Srečka Kosovela, koji su svaki u svoje vrijeme dali značajan pečat slovenskom književnom stvaralaštvu. Ne samo slovenskom, već i u hrvatskim književnim krugovima sa prijevodima njihovih djela. O životu i radu ovih slovenskih pjesnika govorila je **Polona Jurinić**. Glumci naš **Ivica Kunej** i prvak drame zagrebačkog Hrvatskog narodnog kazališta **Tom Stojković** recitali su njihove pjesme. Prvo na hrvatskom u prijevodu **Luke Paljetka** Tom Stojković, a zatim u originalu Ivica Kunej. Kvalitetna priredba uz izvanredno interpretaciju njihovih djela vrijedna je pažnje sa željom da takvih priredaba bude što više na zadovoljstvo publike i daljnje uspješne suradnje obaju društava. (Y)

V Mariboru v veliki dvorani Union (Goetz) 2. aprila 1927 ob 20. uri Dva velika koncerta izvajala se bosta v proslavo 75-letnega jubileja skladatelja P. Hudolina Sattnerja in v spomin 20-letnice smrti Simona Gregorčiča Slovenska koncertna skladba kantata v treh delih "Oljki" Za soli, zbor in orkester vglasbil jubilar P. Hudolin Sattner.

Pesem zložil Simon Gregorčič. 4. marca 1882 je Gregorčič napisal 140 verzov pesmi "Oljki" - za oljčno nedeljo. Poslal je pesem svojemu prijatelju Gruntarju - ko so tiskali njegove pesmi za prvo izdajo. Po treh mesecih je bilo prodano 2000 iztisov. Pesem "Oljki" ni malo pripomogla do tega uspeha. *Izbrala Cveta Matko*

MISLI SIMONA GREGORČIČA

"Gorje mu, ki v nesreči biva sam a srečen ni kdor srečo vživa sam!"

"Odpri srce, odpri roke otiraj bratovske solze sirotam olajšuj gorje kedor pa srečo uživa sam, naj še solze preliva sam.

"Ne čutiš - naj srca ne vara te čut! Da vhod le v življenje je s cvetjem posut? Ne slutiš, da cvetje na stezo nastlano, Le trnje zakriva, da zvene ti rano".

"Ni praznik predragi ni naše življenje, življenje naj bode ti delaven dan" ...

"Dolžan ni samo kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan!" "Na delo tedaj ker resnobni so dnovi, a delo in trud ti nebo blagoslovi!"

"Za vse je svet dovolj bogat, in srečni vsi bi bili. Ko kruh delil bi z bratom brat s prav srčnimi čutili!"

"Odperto srce in odprte roke imej za trpečega brata; a trdno zapahni uho in srce, ko trka sovrašto na vrata".

... "A večkrat še v srce si glej in sodil boš druge mileje in sodil boš sebe ostrej!"

"Prost mora biti, prost moj rod, na svoji zemlji svoj gospod!"

Izbrala Cveta Matko

OBISK ŠKOFA ALOJZA URANA

11. januarja nas je v Zagrebu po dveh letih zopet obiskal pomožni škof msgr. Alojz Uran. Z njim je prišel dekan Anton Trpin iz Šentjerneja. V imenu zagrebškega nadškofa kardinala Josipa Bozanića je škofa Urana pozdravil generalni vikar zagrebške nadškofije msgr. Vladimir Stanković. V pozdravnem govoru je posebej poudaril zgledno sodelovanje med Slovenci in Hrvati po svetu, kar je sam opazil na pastoralnih obiskih po raznih državah. Tudi škof Uran je v pridigi govoril o medsebojnem sožitju obeh narodov. Čeprav politiki ne zmorejo rešiti nekaterih problemov že več let,

ne smemo izgubiti upanja, saj je toliko lepih in plemenitih zgledov sodelovanja. Pri sv. maši smo molili za vse rajne brate in sestre duhovne sekcije. K svečanemu vzdušju je pripomogel tudi pevski zbor duhovne sekcije pod vodstvom prof. Vinka Glasnovića, ki je izvajal zahtevno Pastoralno mašo skladatelja Alojzija Mava. Na srečanju po sv. maši je škofa Urana pozdravil in mu na kratko opisal položaj Slovencev na Hrvaškem in delo društva podpredsednik Franc Strašek. Voditeljica duhovne sekcije Olga Tkalčec in skrbne gospodinje so poskrbele za bogato obloženo mizo, škof Uran pa za sproščeno razpoloženje s pešjem. Obisk škofa Urana so člani duhovne sekcije sprejeli kot spodbudo, da še naprej vztrajajo pri delu.

Martina Koman

DUHOVNA SEKCIJA ANTON MARTIN SLOMŠEK

25. januarja se je Mešani pevski zbor Anton Martin Slomšek udeležil revije pevskih zborov dekanije Leskovec v Škocjanu pri Novem mestu. Zapelo je 11 cerkvenih zborov in naš zbor kot gost, pod vodstvom zborovodje prof. Vinko Glasnovića (Agnus Dei in Pastirci kam hitite). Na koncu je Sveta noč zvenela v cerkvi: z združenim dekanijskim zborom, našim zborom in vsemi navzočimi. Naš profesor in zborovodja Vinko Glasnović je od dekana Antona Trpina prejel priznanje za sodelovanje MePZ A.M.Slomšek. Še nekaj bi omenila. Letos škocjanske orgle praznujejo 100 let.

Leta 1904 je župnik in pisatelj Peter Bohinc postavil lepe nove orgle, prvo delo mojstra Ivana Milavca, Goršičevega učenca. Orgle je na zahvalno nedeljo leta 1904 slovesno blagoslovil ljubljanski stolni kanonik dr. Andrej Karlin, poznejši mariborski knezoškof. In še o slovenskih mašah v Zagrebu: po premoru maše od 7. marca spet potekajo vsak drugi teden, enako velja za srečanja v Slovenskem domu. Obvestilo o sporedu maš ob 17. uri je obešeno v kapelici v Ilici.

Olga Tkalčec

OBILJEŽENI DANI FRANKOFONIJE U SLOVENSKOM DOMU

Veleposlanstvo Republike Slovenije i Francuski institut iz Zagreba pripremili su program kako bi obilježili Dane Frankofonije, koji se obilježavaju različitim događanjima diljem svijeta. Prigodnu predstavu na francuskom jeziku izveli su 12. ožujka učenici Poljanske gimnazije iz Ljubljane. Naslov je "La grammaire est une chanson douce", što znači u prijevodu "Gramatika je nježna pjesma". Predstava je to i potvrdila. Autor Erik Orsenna, član francuske akademije nauka, napisao je sedam romana, paralelno uz niz funkcija u administraciji francuske vlade, od ministra za suradnju, savjetnika za kulturu, ministra vanjskih poslova, posebno se posvetio problemima demokracije u Africi i odnosa južne Europe prema zemljama Maghreba, do državnog savjetnika. Naša predstava je zamišljena pripovijest koju su priredili za pozornicu gospodja Jasna i gospodin Henrik Neubauer. Izvodjači su polaznici gimnazije iz Ljubljane i na izvrsnom francuskom odigrali zabavnu i veselu pripovijest o brodolomcima, koji su se spasili na nepoznatom otoku. Na otoku ih je prihvatio gospodin Henri pjesnik muzičar, čijim šarmom su otkrili magičan svijet gdje rijeci žive svoj život: maskiraju se, mažu lice, vjenčaju se. Odlična muzika Henria Salvadora izvrsno se uklapala. To je šetnja gradom riječi, puna humora i poezije, gdje se jezična pravila iskazuju i savladavaju s lakoćom. Vladanje glagolima i pridjevima, vremenima od prezenta do prošlog vremena pomalo se pripitomljavaju s blagim ritmom pjesama gospodina Henrija. Predstava učenika na francuskom jeziku bila je izvanredan doživljaj u Slovenskom domu, jer francuski jezik kao jezik diplomacije, nije primjereno uvažavan u našem obrazovanju. Koliko je muzikalan i lijep uvjerali smo se, no i opet samo oni koji su taj jezik odabrali kao strani jezik. Naš Veleposlanik gospodin Bekeš u uvodnoj riječi dokazao je kako nije zaboravio ljepotu i šarm francuskog jezika.

Jelena Balent

POTOPIŠNO PREDAVANJE: PODOBE INDIJE

V okviru sodelovanja med mladimi člani našega društva in mednarodno pisarno Študentske organizacije Univerze v Ljubljani smo pripravili zanimivo potopisno predavanje o Indiji. 28. januarja se je v našem domu zbralo veliko ljudi, ki sta jih privabila že zanimiv naslov in želja po videnju nečesa novega in drugačnega. A začetek vsega se je vztrajno odmikal in nervozo v dvorani je pomirila vest, da se naša gosta **Robert Strah** in **Simon Kuhar** v zagrebškem prometu nista najbolje znašla in je zato nastala majhna zamuda. Vse pa je seveda bilo oproščeno, ko je Simon le pričel s svojo zanimivo pripovedjo.

V začetku decembra sta s prijateljico prispela na mednarodno letališče v Bombaju, ki leži na zahodnem delu indijske podceline, kjer sta tudi načrtovala večji del svoje poti. Že takoj po prihodu pa sta se morala navaditi na visoke temperature, vlažnost in seveda barantanje, brez katerega v Indiji ne gre. Ko sta prestopila "Vrata Indije", sta se soočila z realnostjo življenja večmilijonskega mesta, kakršno je Bombaj. Na tisoče ljudi, ki živijo in umirajo na ulicah in katerih življenje ni vredno niti rupije, na drugi strani pa blišč in razkošje tistih, ki si lahko privoščijo vse in še več. Tako so velikanske socialne razlike prve, ki nevarnemu zahodnjaku padejo v oči ter sežejo do denarnice, ko se odloča, ali bi dal kaj denarja lačnim otrokom, ki prosjačijo po ulicah, nekateri celo namerno pohabljeni od svojih gospodarjev, da bi izzvali več sočutja. Sistem pripadnosti določeni kasti, ki ti je dan z rojstvom, je na papirju seveda prepovedan, v vsakdanji praksi pa ga na žalost še vedno prakticirajo. Tako kot vse ostalo, ima tudi promet svoje zakonitosti močnejšega in sredi urbanega

kaosa je še vedno čisto običajen pojav vprezna živina, sloni ali pa sveta krava sredi ceste. Po Bombaju sta se napolila v notranjost dežele in videli smo lahko, kako dela na poljih po vaseh še vedno potekajo tako kot pred tisočletji, torej ročno. Na poti proti drugemu mestu Goi sta obiskala več svetišč, na primer Rishikesh in Hardiwar, videla pa sta tudi znameniti Tadj Mahal, ki je svetovno znana grobnica in prispodoba raja na zemlji, znak velike ljubezni indijskega vladarja do svoje žene Mumtaz Mahal. Nekaj časa sta preživela ob obali indijskega oceana in v vasi spoznala tradicionalni način ribolova ter obiranje kokosovih palm, ki se je izkazalo za smrtno nevarno opravilo.

Na Silvestrovo pa sta se znašla v družbi Slovencev, ki sta jih srečala na vlaku in tako so tisoče kilometrov od doma praznovali novo leto. Različna praznovanja pa so tudi v Indiji važna zadeva, pa najsi gre za verske praznike hindujcev, muslimanov, budistov ali katere druge verske skupnosti, ki jih prakticira več kot milijarda vseh živečih na tem prostoru. Jaz pa sem si kljub temu najbolj zapomnil prizore s poroke, kamor sta bila povabljeni tako mimogrede, ker sta bila kot tujca zanimiva vsem in so ju hoteli spoznati. Poroke so v Indiji zelo pomembna zadeva in najbogatejši ljudje nanje povabijo tudi deset tisoč svatov, da se veselijo več dni, pa je tako ali tako samoumevno. V Indiji imajo tudi puščavska območja na severu in naša popotnika sta doživela tudi naporen safari na kameljih hrbtih. Kakor vse na tem svetu, se je končalo tudi njuno potovanje in s tem tudi naše predavanje. Vsak udeleženeec te zanimive predstavitve si je zapomnil svoj del zgodbe in v spominu zadržal nekaj, kar mu bo ostalo v spominu. Mene osebno se je zgodba dotaknila in morda jo bom kdaj doživel v živo tudi sam, saj Indija ponuja veliko, za vsakega nekaj. P.S. Po zaključenem predavanju smo naša gosta pogostili in odpeljali v nočno dogajanje, ki ga ponuja Zagreb, vendar je to že nova zgodba, ki pa seveda ni za objavo.

Robert Kralj

PUSTOVANJE

Že tradicionalno smo v zagrebškem Slovenskem domu pripravili pustovanje. Letos na sam pustni torek, 24. februarja. Tradicijo poznajo številni Zagrebčani, zato se je tudi tokrat pustovanja udeležilo kar nekaj nečlanov. Kdo so, ne vemo, saj so pod maskami. Če jih snamejo, pa zopet ne vemo, kdo so, saj jih ne poznamo... Ocenjevalni komisiji sta maskare predstavljala "voditelja parade" **Marijan** in **Silvin**, ki sta bila tudi namaskirana, in sicer v kolporterja Novega odmeva. Delila sta decembrsko številko časopisa. Ocenjevalna komisija v sestavi **Mila Voglaš**, **Irena Šonc** in **Rok Jurinič** je za tri najbolj uspešne maske po ideji, duhovitosti in splošnem vtisu ocenila Policaja (**Klara Žel**), Planinca (**Vladimir Lesjak**) in Humanitarca (**Marta Beker**). Sponzorji nagrad so bila slovenska podjetja. Dodeljena je bila tudi nagrada za najlepši krof (okus se za vsak primer ni ocenjeval). Predsednik društva je dodelil nagrado tudi voditeljema. Prejela sta zbirko Palominih izdelkov - papirnate robčke in brisače, da sta si lahko umila jezike, šamazane od besed, ki sta jih izrekla med šalami na račun maskar. Sledila je večerna zabava: ples z maskami ali brez njih.

Sima Hoje

V PETEK SE DOBIMO

Januarski prvi petek ni bil drugega prosinca, ampak devetega, ker smo se morali po novoletnem proslavljanju malo spočiti. Tako smo se dobili devetega dne v mesecu. Srečanje je bilo nekoliko drugačno kot ponavadi, to pa zato, ker je bila med slavljenca **Olga Šikovec Luncer**, nekdanja atletska prvakinja, rekorderka in reprezentantka, ki je tega dne pros-

lavljala tudi 50 letnico aktivnega ukvarjanja z atletiko. Za državno reprezentanco je tekla kar 94-krat posamično in 31-krat ekipno. Nastopala je na olimpijskih igrah v Rimu leta 1960, na evropskih prvenstvih v Stockholmu, Beogradu in Dortmundu. Leta 1960 je bila najboljša športnica Slovenije, leta 1962 in 1963 pa najboljša športnica Hrvaške. Petnajstkrat je osvojila naslov posamezne prvakinje Jugoslavije, devetkrat naslov prvakinje Balkana, na evropskem prvenstvu v Dortmundu leta 1966 pa si je priborila srebrno medaljo. O njenih dosežkih sta spregovorila njen nekdanji trener, sicer pa njen življenjski sopotnik **Vilko Luncer**, in predstavnik Zagrebške atletske zveze **Joško Murat**. Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** ji je čestital in podaril šopek cvetja. Gledališki in TV igravec Evgen Frankovič pa je recitiral dve pesmi Marijana Horna, in sicer Na zdravje in Zapojmo si pesem.

Na tem srečanju je bila, verjeli ali ne, še ena zanimivost. Prišla je gospa, ki so jo pred 40 leti primerjali z Olgo Šikovec. Po neki prireditvi mladih telovadk in telovadcev je učitelj telesne vzgoje pristopil k njenim staršem in jim dejal: "Vaša hčerka bi dosegla občutno več v atletiki kot v telovadbi. Je tip Olge Šikovec." Poslušali so njegov nasvet in tedaj štirinajstletna deklica je že kmalu dosegala vidne uspehe v atletskih disciplinah Olge Šikovec. Pozneje je bila tri leta zapored proglašena za najboljšo športnico mesta Karlovca. Bila je članica jugoslovanske reprezentance na Evropskem atletskem prvenstvu železničarjev, saj je bila članica železničarskega atletskega kluba. Njeno ime je **Sanja Gosta Jerman**. Kot karlovska članica Slovenskega doma se je udeležila slovesnosti v Slovenskem domu. Ta dan je slavil tudi moj mlajši kolega **Silvin Jerman**, ki je dopolnil častitljivih 80 let. Predsednik Darko Šonc mu je čestital za jubilej, za delo in uspehe pri urejanju Novega odmeva, pa tudi Monografije Slovenskega doma in mu podaril za rojstni dan torto, ki smo jo z drugimi slavljenca in člani hitro pospravili. Srečanje se je nadaljevalo pozno v noč z glasbo, plesom in pesmijo. Februarsko srečanje je bilo zelo veselo. Ko je Marijan vse prisotne pozdravil, je nenadoma pritekel Silvin in prosil za besedo, češ da se mu mudi na drug nastop, ki ga ne bi rad za-

mudil. Na hitro je prebral svojo parodijo na politično situacijo in časopisne članke in izzval med prisotnimi buren smeh in aplavz. Za njim je Marijan povedal nekaj dobrih šal, potem pa je postavil vprašanje, kaj in kdo so lektorji ter pojasnil, zakaj so potrebni. Navedel je več primerov, kjer bi lektorji morali posredovati zaradi nepravilnega vrstnega reda besed, npr. pri malih oglasih:

- PRODAM POSTELJO ZA ŽENO, KI JE ZLOŽLJIVA,
- PRODAM PSA, ŽRE VSE, POSEBNO RAD IMA OTROKE.

Ali pa mesarjevo obvestilo:

JUTRI KOLJEM. POSTAVITE SE PRAVOČASNO V VRSTO.

Tudi obvestilo na oglasni deski krajevne skupnosti:

JUTRI JE STRELJANJE REZERVNIH OFICIRJEV. KDOR NE PRIDE, BO OBEŠEN NA OGLASNI DESKI!

Takih in podobnih primerov je bilo še več in prisotni so se ob njih dobro zabavali.

Sima Hoje

SVETOVNI KULTURNI SPOMENIKI KITajsKE

V organizaciji Društva hrvaško-kitajskega prijateljstva je bila 24. marca v Slovenskem domu odprta razstava Svetovni kulturni spomeniki Kitajske pod zaščito Unesca. Veleposlanik LR Kitajske **Zhi Zhaolin** je v uvodnem govoru spregovoril o pettisočletni zgodovini Kitajske, države, ki se razprostira na 10 milijonih kvadratnih kilometrih. Pod zaščito Unesca je 25 spomenikov. Razstavljenih je bilo 22 fotografij, kar je približno tretjina razstave, ki je bila že postavljena v Evropskem domu. Sledilo je zanimivo predavanje z diapozitivi z naslovom "Kitajska - stare civilizacije". Predaval je **Drago Muvrin** v sodelovanju z **Ivico Kunejem**.

Polona Jurinč

SEJA SVETA ZVEZE SLOVENSКИH DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Redna seja Sveta Zveze slovenskih društev na Hrvaškem je bila 16. januarja v prostorih Kulturno-prosvetnega društva Slovenski dom Bazovica na Reki. Navzoči so bili: iz Zagreba predsednik in podpredsednik Zveze, **Darko Šonc** in **Franc Strašek**, z Reke **Vitimir Vitas**, **Milan Grlica** in **Vinko Žibert**, iz Splita **Boštjan Kordiš**, iz Dubrovnika **Barbara Njirić** in iz Pulja **Alojzija Slivar**, nadzorni odbor Zveze pa je zastopala njegova podpredsednica **Marijana-Mojca Košuta**. Slovensko društvo Dr. France Prešeren iz Šibenika ni imelo predstavnika na seji. Predsednik Darko Šonc je povedal, da Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu zamuja z razpi-

som programiranja dejavnosti v slovenskih društvih za leto 2004. Urad je predsednike krovnih organizacij slovenskih društev v zamejstvu povabil, da pridejo 21. januarja v Ljubljano. Na seji naj bi govorili o pogojih za prijavo na razpis. Po obširni razpravi je Svet Zveze sklenil, da bodo slovenska društva na Hrvaškem poskrbela za predpisano izdelavo pro-

gramske dejavnosti in da bodo programe pravočasno dostavila Zvezi v Zagreb, ki bo zbrane programe dostavila Uradu v Ljubljano. Posebej je bilo dogovorjeno, da društva svojih programov ne bodo pošiljala Uradu v Ljubljano, temveč samo Zvezi, ki je edini legitimni predstavnik slovenskih društev na Hrvaškem. To velja tudi za vsa druga nerešena ali nejasna vprašanja, s katerimi se ubada posamezno slovensko društvo na Hrvaškem. Člani Sveta so razpravljali tudi o dopolnilnih volitvah v svet slovenske narodnostne manjšine na ravni občine, mesta in županije. Sklenili so, da bodo slovenska društva v Zagrebu, na Reki, v Splitu in Pulju do predpisanega roka (26. januar) na območju svoje županije samostojno poskrbela za organizacijo, informiranje, pomoč in podporo pri pripravi seznamov kandidatov. *Franc Strašek*

SREČANJE PREDSEDNIKOV KROVNIH ORGANIZACIJ ZAMEJSKIH SLOVENCEV

Na avstrijskem Koroškem so se februarja na pobudo predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev **Jožeta Wakouniga** šli predsedniki vseh krovnih organizacij Slovencev v zamejstvu. Sestanka so se udeležili predstavniki Slovenske gospodarske zveze **Rudi Pavšič**, Zveze slovenskih organizacij **Sergej Pahor**, Zveze slovenskih organizacij Avstrije **Marjan Šturm**, Zveze Slovencev na Madžarskem **Jože Hirnoek** in Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc**. Srečanje je bilo v prostorih Narodnega sveta koroških Slovencev v Celovcu. Sestanek se je začel ob napovedani uri, saj so vsi povabljeni prišli pravočasno, čeprav so bile ceste močno zasnežene in vozne razmere izredno slabe. Tudi to potrjuje, da so udeleženci povabilo na srečanje vzeli resno. Na sestanku se je najprej razpravljalo o odnosu Slovenije do svoje manjšine, o odnosih z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu ter o prihodnosti in razvoju teh odnosov po vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Ugotovljeno je bilo, da so problemi vseh slovenskih narodnostnih skupnosti v zamejstvu podobni in se sebinsko delno pokrivajo. Dejstvo pa je tudi, da bodo vse skupnosti, razen Slovencev na Hrvaškem, po 1. maju 2004 pod skupno evropsko streho. Kaj bo to pomenilo za slovensko skupnost na Hrvaškem, je zelo težko predvideti, še posebej, ker se Slovence na Hrvaškem obravnava tako kot zamejce kakor tudi kot Slovence po svetu. Organizatorji sestanka so predlagali sprejetje skupne izjave (celovška izjava), vendar sodelujoči z besedilo nismo bi-

li zadovoljni. Sklenjeno je bilo, da vsi udeleženci pripravijo svojo različico besedila, ki bi ga uskladili in sprejeli na naslednjem sestanku. Zelo pomembna pobuda je bila, da bi ustanovili odbor, predstavniško telo ali koordinacijo vseh predstavnikov zamejskih Slovencev. Pobuda je bila takoj sprejeta, o konkretni obliki delovanja pa naj bi se dogovorili na naslednjem sestanku. Tako telo bi v odnosih do Slovenije kakor tudi evropskih oblasti predstavljalo skupne interese, načrte, programske projekte, predloge in platforme. Spodbujalo bi izboljšanje organizacijske strukture posameznih članic, dajalo bi zagon skupnim pobudam in načrtom med članicami ter navezalo stike s skupnostmi širšega področja Alpe - Jadran. Naslednji sestanek bo aprila na Štajerskem, naslednji srečanja pa bosta na Madžarskem in Hrvaškem.

Darko Šonc

ZIMA IN POMLAD V SLOVENSKEM DOMU KPD BAZOVICA

Kulturni praznik v Slovenskem domu na Reki so tudi letos popestrili gosti iz Ilirske Bistrice, v okviru sodelovanja s tamkajšnjo Zvezo kulturnih društev. Slovesnost je v polni dvorani društva Bazovica napovedal domači mešani pevski zbor pod vodstvom **Franja Bravdice**, o prazniku pa je spregovoril predsednik društva **Vitomir Vitaz**. Po krajšem koncertu zbora so mladi člani dramske skupine predstavili recital, posvečen Prešernu, ki so ga tudi tokrat pripravili pod vodstvom neutrudnega **Alojza Usenika** in za svoj nastop poželi velik aplavz. Drugi del večera, v katerem so se poklonili tudi spominu na nedavno preminula slovenska književnika, **Rudija Šeliga** in **Janeza Menarta**, pa je izpolnil nastop gostov. V imenu Bistričanov je navzoče pozdravil **Franc Gombač**, dolgoletni in priljubljeni znanec reške Bazovice. Predstavil je gostje, dekliški pevski zbor "Bistrške škuorke", študentke, ki ljudske pesmi skupaj prepevajo že deseto leto in so lani prejele tudi "Priznanje za ohranjanje ljudskega izročila". V pristni "pražnji" ali "delovni" noši, kakršno so na Bistriškem pred sto leti nosile njihove prababice, so "Bistrške škuorke" spremljale nastop Franca Gombača, ki je bil tokrat - ob letošnji 160-letnici rojstva Simona Gregorčiča - posvečen "Goriškemu slavčku". Svoj nastop - ob navdušenem sprejemu obiskovalcev - je Gombač zaključil z izjemno doživeto recitacijo "Soči". Večer, ki ga bodo obiskovalci še dolgo pomnili, kot praviloma vsa gostovanja Bistričanov, pa so s pesmijo "Pozimi pa rožice ne cveto" zaključile pevke, ob skupnem prepevanju vse dvorane. Mladi člani dramske skupine **Tanja Fučak**, **Simon Gregorn**, **Mitja Jelovčan** ter **Božica in Ana Stanković** pa so, skupaj z dolgoletno članico **Zdenko Jelovčan** in vodjo Alojzjem Usenikom, na poznejšem druženju sprejeli povabilo gostov in s svojim uspešnim nastopom dan pozneje popestrili proslavo Kulturnega praznika v bistriški dvorani na Vidmu.

V okviru sodelovanja z Zvezo kulturnih društev Ilirska Bistrica je Slovenski dom KPD Bazovica v Hrvaški čitalnici na reškem Trsatu pripravil nastop igralske skupine iz Harij. Skupina deluje v sklopu kulturnega društva Alojzij Mihelčič, vodi pa jo **Jadranka Boštjančič**, ki je za veseloigro "Kri nej uoda", s katero so se predstavili na Reki, napisala besedilo, jo režirala in nastopila tudi v glavni vlogi. Predstavo si je ogledalo približno 70 obiskovalcev, ki so igralce nagradili z dolgotrajnim ploskanjem, predsednik Bazovice Vitomir Vitaz pa se je zahvalil za nastop in izrazil upanje, da se bodo dobri stiki s kulturniki iz Ilirske Bistrice nadaljevali tudi v prihodnje.

Slovenski dom na Reki je že deveto leto zapored organiziral informativni pogovor o študiju v Sloveniji in štipendiranju potomcev slovenskega rodu. Na pogovoru se je zbralo približno 70 obiskovalcev, kar je - verjetno zaradi možnosti prijave na spletno stran - za polo-

vico manj kot lani in predlani. V društvu so tudi tokrat za obiskovalce pripravili povzetek najpomembnejših informacij o vpisu in pogojih študiranja ter štipendijah, o podrobnostih pa je govoril svetovalec za mednarodne odnose na Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport RS, **Roman Maurice Gruden**. V društvu so organizirali še izredno dobro obiskano posebno dežurstvo ob sredah dopoldan, vse do izteka prijavnega roka 8. marca. Istočasno so zagotovili na vpogled tudi podrobnejšo informacijo Republiške volilne komisije o volitvah slovenskih predstavnikov v Evropski parlament 13. junija letos ter vloge za vpis v volilno evidenco.

Te informacije so bile na voljo tudi na rednem konzularnem dnevu, vedno dobro obiskanem srečanju, ki na Reki že več kot leto dni poteka prvo sredo v mesecu. Marca je bila na konzularnem dnevu prava gneča, zbralo se je namreč več kot sedemdeset obiskovalcev. Za rojake je še vedno osrednja tema pridobitev državljanstva RS, za kar, po besedah konzula **Marjana Rističa**, ki je s sodelavko Ivanko Filipan vodil srečanje, interes v zadnjem času še narašča. Hrvaški državljani pa so večinoma zaposili ali prejeli dovoljenje za prebivanje v RS iz naslova študija. Na dnevnem redu so bila tudi vprašanja o priznanju pokojninskega staža, možnosti zaposlitve v RS in vloge za potne liste.

Dramska skupina Bazovice, pod vodstvom legendarnega **Alojza Usenika**, je tudi s prvimi letošnjimi nastopi pošteno nasmejala obiskovalce tako na domačem odru kot tudi v gosteh. Komedija **Eda Stojčića**, Antraks, ki je od premiere maja lani postala prava uspešnica, je do zadnjega kotička napolnila dvorano Slovenskega doma na Reki, navdušenega sprejema pa so bili nastopajoči deležni tudi v Kulturnem domu v Bujah, kjer so gostovali na povabilo tamkajšnje Ljudske univerze ter pri rojakih v Nabrežini, kjer pa so odigrali že 112. uprizoritev komedije Andreja Jelačina, Piknik s tvojo ženo. Obisk je gledališka slupina KUD Igo Gruden vrnila na Reki 13. marca, s komedijo Večerja bedakov.

Na pustni torek pa so v Bazovici po dolgih letih znova pripravili pustovanje, s plesom v maskah in priložnostno zakusko. Zabave se je udeležilo tudi precej maskiranih članov, veselje za staro in mlado pa je potrajalo še pozno v noč.

Mladi predstavnici Bazovice **Marijana Košuta** in **Jasmina Dlačić**

sta se tudi letos, v imenu Kluba študentov, udeležili srečanja zamejskih študentov, ki ga je Študentska organizacija Univerze tokrat pripravila na Pohorju.

Aktivni so bili tudi člani planinske skupine, ki so organizirali več pohodov, med drugim tudi na Viševico, Slavnik in Osorščico, vsi zainteresirani pa si lahko v društvu ogledajo njihov program izletov, po katerem se bodo do konca leta predvidoma odpravili še na dvajset vrhov ali planin.

DOPOLNILNE VOLITVE V SVET SLOVENSKE NARODNOSTNE MANJŠINE

Vlada Republike Hrvaške je z Odločbo o razpisu dopolnilnih oziroma ponovnih volitev za člane svetov narodnostnih manjšin v enotah lokalne in regionalne samouprave določila, da se 15. februarja ponovijo volitve za tiste narodnostne manjšine v Republiki Hrvaški na ravni občine, mesta in županije, ki tega niso storile maja leta 2003. Za slovensko narodnostno manjšino v Republiki Hrvaški je odločba predvidela naslednje volitve: - županija: Zagrebška županija 25 članov, Varaždinska županija 25 članov, Primorsko goranska županija 25 članov, Splitsko-dalmatinska županija 23 člana (2 je izvolila maja 2003) in Medžimurska županija 25 članov; - mesta: Čabar 15 članov, Opatija 15 članov, Split 14 članov (1 je izvoljen maja 2003, Buje 15 članov, in Novigrad 15 članov; - občine: Zagorska Sela 10 članov, Hum na Sutli 10 članov, Bosiljevo 10 članov, Cestica 10 članov, Klana 10 članov, Lovran 10 članov, Matulji 10 članov, Popovac 10 članov, Bartonigla 10 članov, Grožnjan 10 članov, Donji Miholjac 10 članov, Sveti Martin na Muri 10 članov in Štrigova 10 članov. Sezname kandidato je bilo treba pripraviti do 26. januarja. Deset dni prej je Svet Zveze slovenskih društev na Hrvaškem sklenil, da slovenska društva v Zagrebu, na Reki, v Splitu in Pulju pomagajo pri informiranju in kandidiranju. Vendar pa so bile zaradi precejšnje nezainteresiranosti in neinformiranosti tudi tokrat kandidatne liste predlagane v manj kot polovici razpisanih enot. Slaba, manj kot desetodstotna, pa je bila tudi volilna udeležba. Najmanjši odziv - dosegel ni niti odstotka - pa je bila prav med našimi rojaki, ki so volili le v 9 enotah od skupaj 37, v katerih so bile razpisane volitve. V hrvaškem Primorju so bili izvoljeni oz. potrjeni - saj protikandidatov ni bilo - vsi kandidati, ki jih je za 25-članski svet slovenske narodne manjšine v Primorsko-Goranski županiji predlagalo društvo Bazovica. Od 1.397 vpisanih volivcev na Reki jih je na volišču, organiziranem v društvu Bazovica, glasovalo le 80. Svet je dobila tudi občina Lovran, kjer so 10 članov na neodvisni listi predlagali rojaki sami, kot zanimivost pa velja omeniti, da je med njimi tudi lovranski župan Edvard Primožič.

Franc Strašek, Marjana Mirković

DRUŠTVO IZGNANCEV TUDI V ZAGREBU

Na pobudo Društva izgnancev Slovenije (DIS) 1941-1945 s sedežem v Ljubljani je bila v Zagrebu ustanovljena Krajevna organizacija (KO) DIS. Tudi med Slovenci na Hrvaškem je namreč precej izgnancev, beguncev, prisilnih delavcev in drugih žrtev 2. svetovne vojne. Nekateri so že uveljavili pravice, ki so dosežene po slovenskem, nemškem in avstrijskem zakonu o žrtvah vojnega nasilja. Marsikdo pa še vedno ne pozna pravic po slovenskem zakonu. Zato je bil 16. decembra v Slovenskem domu sestanek, na katerem je predsednica DIS **Ivica Žnidaršič** predlagala ustanovitev KO DIS Zagreb. Za predsednika je bil predlagan **Stanislav Kerin**, za tajnico pa **Ana Marić**.

Kasneje se je Stanislav Kerin opravičil, da ne more opravljati tako zahtevne naloge. Iniciativni odbor je nato za predsednika predlagal **Alojza Kramarja**. Ustanovno zborovanje, ki je bilo 27. februarja, je tako že vodil Alojz Kramar. Med pomembnimi gosti so bili slovenski veleposlanik Peter Bekeš, državni sekretar Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve Franc Žnidaršič, predsednica DIS Ivica Žnidaršič, podpredsednik DIS **Jože Križančič** ter predstavniki obmejnih KO. V imenu Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in Slovenskega doma v Zagrebu je navzoče pozdravil **Franc Strašek**. Predsednica DIS Ivica Žnidaršič je med drugim navedla nekaj zanimivih in manj znanih podatkov: Nemci so že leta 1941 s slovenskega ozemlja izgnali 63.000 Slovencev, od tega 45.000 v nemška izgnanska taborišča, 10.000 na Hrvaško, 7.500 v Srbijo. Med 2. svetovno vojno je umrlo več kot 38.000 Slovencev. Pred nasiljem jih je pobegnilo 17.000. Žnidaršičeva je poudarila, da v DIS-u veliko dajejo na zgodovinski spomin. "Zakaj? Zato da, dokler bomo živi, žrtve vojnega nasilja ne dovolimo, da bi se to pozabilo ali izbrisalo iz zgodovine." DIS je v 12 letih k uveljavitvi pravic pomagal 69.000 Slovincem. Člani DIS so organizirani v 85 krajevnih organizacij, KO v Zagrebu je torej 86. po vrsti. Slovenski veleposlanik **Peter Bekeš** je med drugim dejal, da odškodnine ne morejo pokriti resnične škode in trpljenja. So pa odškodnine moralno priznanje žrtvam vojne in hkrati moralna obsodba nacističnega režima in njegovih kvilinskih režimov. Predstavnik Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve Franc Žnidaršič, ki se ukvarja prav z žrtvami vojnega nasilja, vojnimi invalidi in vojnimi veterani, je zagotovil, da bo pomagal pri prednostnem reševanju vlog vseh tistih, ki imajo po slovenskem zakonu pravico do odškodnin. Doživljenjska renta teče od časa vložitve za naprej, za nazaj pa nič. Odškodnina bo po posebnem zakonu izplačana vsakemu upravičencu, ker tu ni zastaranja. Uspešno delo je novemu KO DIS zaželel predsednik Društva izgnancev Bizeljsko in hkrati član IO DIS Rok Križan Med govorniki sta bila tudi Franc Strašek in **Silvin Jerman**, ki sta spregovorila o okoliščinah, v katerih so med 2. svetovno vojno živeli Slovenci na Hrvaškem. Ustanovitev KO DIS Zagreb je bila 5. točka dnevnega reda. Predsednik iniciativnega odbora Alojz Kramar je predlagal naslednji sklep: "Izgnanci, begunci, prisilni delavci in druge žrtve vojnega nasilja, zbrani na sestanku dne 27. februarja 2004 smo ustanovili KO DIS Zagreb s sedežem v Slovenskem domu, Masarykova 13 v Zagrebu. Po statutu se KO DIS lahko ustanovi, če je pristopilo deset članov, nas pa je podpisanih prek dvajset." Predlog je bil sprejet. Prav tako so bili potrjeni predlagani kandidati za vodstvo KO DIS Zagreb: za predsednika Alojz Kramar, za tajnico Ana Marić, za člane odbora **Jožefa Kovarčič**, **Jože Rebernak** in **Marija Bijelić**.

Ana Marić

Informativne ure Krajevnega odbora DIS Zagreb bodo vsak drugi in četrti četrtek v mesecu od 17.00 do 18.00. Na informativnih urah lahko žrve vojnega nasilja 1941-1945 izpolnijo pristopno izjavo in dobijo obrazce za uveljavljanje pravic žrtev vojnega nasilja.

ZAKON O ODNOSIH REPUBLIKE SLOVENIJE S SLOVENCİ ZUNAJ NJENIH MEJA

Slovenska politika in javnost sta si enotni, da so Slovenci zunaj Slovenije enakovreden del slovenskega narodnega telesa. Slovenska ustava v 5. členu določa, da Republika Slovenija skrbi za Slovence v zamejstvu in po svetu ter da pospešuje njihove stike z domovino. V istem členu določa, da imajo lahko Slovenci brez slovenskega državljanstva v Sloveniji posebne pravice ter ugodnosti, ki so opredeljene in urejene s posebnim zakonom.

Zdaj je pripravljen osnutek krovnega Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, s katerim želi zakonodajalec zagotoviti jasno in čvrsto pravno podlago za sodelovanje s Slovenci v zamejstvu in po svetu in za financiranje njihovih struktur ter dejavnosti. Osnutek zakona je pripravila Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Državnega zbora Republike Slovenije. Predsednik komisije je Franc Pukšič.

Do 3. maja se bodo v zvezi z osnutkom zbiral pripombe, spremembe in dopolnila.

Po različnih ocenah naj bi zunaj Republike Slovenije prebivalo skoraj 500.000 Slovencev oziroma skoraj četrtino vseh pripadnikov slovenskega naroda. Približno 60.000 je tistih, ki imajo stalno prebivališče zunaj Republike Slovenije in imajo tudi slovensko državljanstvo. Ugotavljanje števila Slovencev zunaj Republike Slovenije je precej težavno, saj so kriteriji različni oziroma neenotni in favorizirajo bodisi poreklo, materni jezik, jezik komunikacije ali zavest etnične pripadnosti.

Osnutek zakona Slovence zunaj Republike Slovenije deli na dve podskupini; v prvi podskupini so zamejci (pripadniki avtohtone slovenske manjšine v sosednjih državah), v drugi pa Slovenci po svetu.

Termini zamejci, Slovenci v zamejstvu ali zamejski Slovenci označujejo pripadnike avtohtone slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah. Gre za del slovenskega naroda, ki predstavlja avtohtono manjšinsko prebivalstvo sosednjih držav.

Avtohtone narodne manjšine so tiste, katerih pripadniki prebivajo na točno določenem teritoriju že iz časa pred industrijsko revolucijo.

Slovensko zamejstvo so tista obmejna območja sosednjih držav, kjer prebiva avtohtono slovensko prebivalstvo.

Meje so se v zgodovini spreminjale, zato področja, kjer živijo zamejski Slovenci kot avtohtono, ponekod pa tudi večinsko prebivalstvo, danes pripadajo štirim sosednjim državam. Zamejski Slovenci živijo v Avstriji (Zvezna

dežela Koroška in Zvezna dežele Štajerska), na Hrvaškem v županijah vzdolž meje z Republiko Slovenijo (Istarska županija, Primorsko-Goranska županija, Karlovačka županija, Zagreb in Zagrebška županija, Krapinsko-Zagorska županija, Varaždinska županija in Medžimurska županija), v Italiji (Avtonomna dežela Furlanija - Julijska Krajina) in na Madžarskem (Zelezna županija).

Po prevladajočih ocenah naj bi v zamejstvu bivalo približno 150.000 Slovencev, s poudarkom, da slovensko zamejstvo skupaj z Republiko Slovenijo sestavlja Skupni slovenski kulturni prostor.

Slovenci v zamejstvu so neločljiv in enakovreden del enotnega slovenskega naroda. Čeprav obstajajo med Slovenci v sosednjih državah precejšnje razlike v številnih pogledih, pa edninska opredelitev: avtohtona slovenska narodna skupnost v sosednjih državah, poudari povezanost, enotnost in nedeljivost slovenskega naroda, ne glede na to, v katerem delu skupnega slovenskega kulturnega prostora avtohtono prebivajo njihovi pripadniki. Uveljavljati je potrebno politiko sodelovanja z drugimi državami zlasti na področju kulture, znanosti, izobraževanja, športa in gospodarske dejavnosti. Slovenci, ki živijo zunaj Republike Slovenije, so pri krepitevi takšnega sodelovanja pomemben dejavnik, ki ga naj v svojih delovnih programih upoštevajo vse inštitucije.

V obrazložitvi k osnutku zakona je še poudarjeno, da so Slovenci, ki živijo zunaj skupnega slovenskega prostora, obsojeni na asimilacijo in izginotje. Njihova kritična masa namreč nikjer ni tolikšna, da bi jim omogočala dolgoročno etnično in kulturno preživetje. Za tako maloštevilni narod kot je slovenski pa takšno izginjevanje desetisočev pomeni pravo tragedijo (slučaj Hrvaške je dokaz te trditve). Zato je treba stoletni negativni migracijski trend obrniti in doseči, da se bodo Slovenci v Slovenijo tudi vračali in ne samo iz nje odhajali ter na ta način dolgoročno podpisali asimilacijo oziroma izginotje.

Osnutek zakona zagotavlja, da je Republika Slovenija matična država vseh Slovencev, zato (v moralnem smislu) ne bi smela nobenega Slovenca obravnavati kot tujca. To omogoča zakonsko določilo z uvedbo posebnega statusa, statusa Slovenca brez slovenskega državljanstva. Upravičenec bi imel po pridobitvi tega statusa s slovensko državo vzpostavljen poseben formalen odnos, ki bi urejal medsebojne pravice in obveznosti Republike Slovenije in nosilca statusa.

Franc Strašek

SAŠO V. BREŽIČAN: BILI SMO LE ŠTEVILKE

V našem življenju so spomini, ki ne zbledijo, so dnevi, ki jih ne pozabimo.

Dobro se spomnim zgodnjega jutra 6.8.1941, ko so me zbudili udarci puškinih kopit nemških vojakov po vhodnih vratih. Četa planinskih lovcev iz Celja je dobila nalogo, da očisti moj rojstni kraj od nezaželenih Slovencev. Na cesti je čakal tovornjak, ki naj bi našo družino prepeljal do zbirnega mesta pri Osrednjih delavnicah Rudnika Trbovlje, in pozneje, ko so zbrali še druge sotrpine, do prehodnega taborišča na gradu Rajhenburg. Vse naše imetje smo nesli s seboj v nekaj kovčkih. Mali Sašo je bil eden od 532 Slovencev, ki so nas tistega dne izgnali na prisilno pot v neznano in negotovo usodo.

Pozneje sem se večkrat vprašal, kaj sem zakrivil jaz, devetletni otrok, kaj moja družina in mi Slovenci, da se nas je lotil mogočni Tretji Rajh? Tisto jutro pa za takšna vprašanja ni bilo časa. Očeta ni bilo doma in zdrvel sem po njega v pekarno, kjer se je že zgodaj trudil, da bo knapom tisti dan uslišana molitev 'Daj nam danes naš vsakdanji kruh', ki ga takrat ni bilo veliko.

Na gradu Rajhenburgu, kjer je bil od začetka avgusta leta 1941 preselitveni štab za Spodnjo Štajersko, so za nas organizirali osebni pregled in pregled prtljage, tako kot na pravi carini. Našli so marsikaj skritega, denarja in nakita. Vsega tega nismo smeli odnesti s seboj v tujino. Na srečo je mama preselila prihranke v moje gojzarje. Prenesel sem jih srečno čez črto, ki je označevala mejo Rajha, pozneje pa so izpareli. Ljudem so pobrali vse vrednosti, ki so jih našli. Ravnatelj osnovne šole g. Baumanu, so odvzeli milijon dinarjev. Pozneje v Petrinji so ga komaj zadržali, da se ni pognal skozi okno šolske sobe v odrešilno globino.

Tam na grajski pristavi sem poslušal razburjene pogovore odraslih, gledal sem njihove žalostne in zaskrbljene obraze, v meni pa so se rušili, drug za drugim, miti o svetu odraslih, o njihovi modrosti, o njihovi moči in sposobnosti, da zaščitijo sebe in družine. Otroci smo tam našli veliko značk s kljukastim križem, ki so jih moški sneli iz gumbnic in odvrgli. So se tako poskusili rešiti svojega razočaranja, zmot in zablod? Ni mi znano, da bi kdo o tem kaj zapisal. Verjetno so bili za njih ti tragični dogodki še bolj boleči in negotovost še večja od naše, otroške. Izgubljene so bile naenkrat vse sanje in iluzije. Odraščanje je bilo naglo in trdo smo pristali na tleh realnosti. Kakšna bo naša prihodnost brez doma, brez žlahte, znancev, brez vsega? Začetek vojne je bil za nas zato še težji, usoda niti malo naklonjena.

V Rajhenburgu smo tisti dan čakali vlak, ki bo nas izgnance odpeljal nekam proti jugu. Nismo še vedeli, da nam je usoda namenila, da bomo edini transport, ki je slovenske izgnance vozil naravnost v Petrinjo. Poznejših 20 transportov iz 'Spodnje Štajerske' v NDH, z 2979

družinami oz. 8446 osebami, so odpeljali najprej v Slavonsko Požego in od tam naprej po Hrvaški in Bosni. V Petrinji so nas namestili v ograjenem zbirališču za živino tovarne Gavrilović, kjer je bil skedenj s slamo in tam smo prebili več dni in noči. Tistega skednja se dobro spomnim zaradi velikega preprih, ki smo ga poskušali zmanjšati tako, da smo luknje med zidaki mašili s slamo. Ni dosti pomagalo in veliko otrok je resno zbolelo. Tudi mali Sašo bi skoraj pustil svoje kosti tam, saj ga je segrelo do konca skale na termometru in so mislili, da se je naprava pokvarila. Rešili so me z rumom, saj druge medicine ni bilo.

Po nekaj dneh so nas premestili v Učiteljsko šolo, kjer si je v vsakem razredu več družin postlalo na slami. V našo prejšnjo nastambo so pripeljali srbsko prebivalstvo iz vasi na Baniji. Hodili smo nazaj, gledat nove trpine iza žice in bili priča surovostim soldateske. Dobro se spomnim stasite ženske, kako je s prezirom gledala uniformiranca, ki jo je tepel s korbačem. Imeli smo srečo, da naša skupina izgnancev ni doživela česa podobnega.

Slovincem so namenili izpraznjene domove srbskih izgnancev in so v vasi odpeljali s tovornjaki več družin. Že čez nekaj dni so se vrnili in ženske so pripovedovale, da je tam vse noči pokalo in da so bile od strahu tako prepetene, da so ožemale nočne srajce.

Marsikaj lahko beremo o tem, da slovenski izgnanci nismo bili zaželeni na Hrvaškem. Ali zato, ker je bilo tam splošno pomanjkanje ali zato, ker nas je 'izpljunil' močni Rajh? Kdo ve? Mali Sašo takšnega občutka ni imel. V Petrinji sem se kmalu sprijateljil z malim Ivico, ki me je vpeljal v vse skrivnosti mesta, vse tja do Kolpe. Marsikaj sva pogruntala in napravila. A našega kopanja v reki je bilo hitro konec, ko sem ob skoku z mostička v reko udaril z glavo v truplo na dnu. V grozi smo zbežali in se nismo ustavili vse do 'doma'.

Hitlerjeva norost ni poznala meja. Izjavil je celo, da imajo Nemci obveznost, da iztrebijo narode, ki so jim napoti in da želi izbrisati cela plemena. Že ob njegovem obisku Maribora 26.4.1941 je z ukazom: "Napravite mi to deželo spet nemško!" povedal, kaj čaka Slovence pod nacizmom. Sledil je množičen izgon Slovencev iz domovine, ki so ga upočasnili šele ljudski odpor in porazi Nemcev. Lahko si mislimo, kako bi se za nas končala ta zločinska norija, če bi se vojna sreča zasukala drugače. Slovenski narod bi bil verjetno izbrisan z zemljevida.

Tudi drugi okupator, italijanski fašizem, ni imel nič manj zločinske namene. Vidussoni, generalni tajnik italijanske fašistične stranke, je 5.1.1942 govoril o krvavih nakanah: "Vse Slovence bomo pobili in iztrebili!"

Tako se je usoda malega Sašota v tistih težkih zgodovinskih trenutkih prepletla z usodo slovenskega naroda in bilo je potrebne res veliko sreče, da se ni končalo tragično. Kakšna sreča, da ta roka lahko zdaj zapiše svoje spomine iz otroških dni v našem lepem jeziku. V istem, v katerem je pesnik Kajuh zapisal, da nas je en sam milijon, ki ga trpljenje krotoviči in vendar ga nikoli ne uniči...zato ker nismo trhle bilke... ker mi nismo le številke, smo ljudje.

Da se ne bi nikdar več povrnili čas, ko smo bili le številke!

ŠTUDENTSKI ZAMEJSKI KLUBI NA MARIBORSKI KOČI

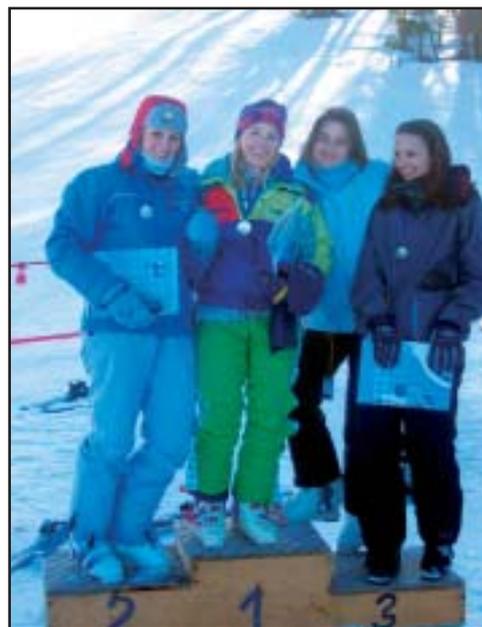
Srečanje je organizirala Mednarodna pisarna Študentske organizacije univerze v Mariboru (ŠOUM). Dogajanje je bilo v Mariborski koči na Pohorju (1080m) prvi vikend v marcu. Seminar je bil predviden kot dvodnevno delovno-družabno srečanje s poudarkom vzpodbujanja in konsolidacije aktivnosti študentskih klubov izven Republike Slovenije. Udeležili so se ga predstavniki klubov z Reke, Zagreba, Dunaja, Sarajeva ter predstavniki društva IZZA, ki združuje Slovence iz zamejstva in izseljeništa na študiju v Sloveniji.

Sodelujoči smo se zbrali že v petek, v legendarnem mariborskem študentskem klubu ŠTUK. Po nagovoru in pozdravu s strani Mednarodne pisarne in vodstva študentske organizacije, ki združuje več kot 25.000 študentov, je sledil ogled prostorov in oddelkov organizacije. Po kosilu smo se odpravili na krajsi ogled znamenitosti mesta ob Dravi, mesta, ki se v zadnjih letih bori z visoko nezaposlenostjo. Seveda smo Mariborčani najbolj ponosni na našo staro trto in stari del mesta ob reki - Lent. Ogleдали smo si še znamenito Frančiškansko cerkev, Trg svobode z originalnim spomenikom - Kodjakom, na čast in slavo padlim herojem v predzadnji vojni. Ko govorimo o štajerski metropoli, ne moremo mimo velike zgodovinske osebe generala Maistra, kateremu se imamo zahvaliti, da je Maribor, edini od štirih Župančičevih mejnikov slovenske dežele (Celovec, Trst, Gorica, Maribor), ostal slovenski. Tako smo si ogledali tudi njegov spomenik na istoimenem trgu.

Da ne bom pisal o vseh podrobnosti prvega dne, samo to, da smo se po opravih v dolini proti večeru odpravili v Mariborsko kočjo, prizorišče letošnjega srečanja. Seveda smo po prihodu k zasneženi koči morali poskusiti domač pohorski borovničev, ki nas je dodobra razgrel z okusi in aromami. Gostitelji pa ne bi bili pravi Štajerci, če ne bi poskrbeli za zabavo pozno v noč...

Po bolj ali manj prespani noči nas je v soboto zjutraj po zajtrku čakala delovna seja, na kateri smo se klubi predstavili, povedali nekaj o naši problematiki, predlagali možnosti sodelovanja v prihodnosti... Tako je bila ta prva seja nekakšen uvod v sejo naslednjega dne, ko smo skušali konkretizirati stvari, o katerih je tekla beseda dan prej. Po prvi seji v soboto smo predstavniki klubov dali intervju televiziji, za reportažo o srečanju, ki je bila prikazana na TV Slovenija v študentski oddaji.

Po formalnem delu seminarja smo imeli prostopopoldne, ki smo ga izkoristili za sprehod in vragolije na snegu. V tem prostem delu našega druženja so bili vzpostavljeni dobri stiki za sodelovanje z drugimi študentskimi klubi. Beseda je tekla o obisku drugih klubov z našo dramsko sekcijo, skupnih projektih, ki jih organizirata organi-

zaciji v Ljubljani in Mariboru... Tako smo sklenili kar nekaj dogovorov, katerih izvedba pa je odvisna predvsem od volje in želje po izpeljavi in pa seveda od finančnih sredstev. Spet se je spustila noč nad Pohorje...

Nedelja, zadnji, tretji in zaključni dan srečanja. Predvidena je bila sklepna seja s konkretnimi zaključki in smernicami za delo v prihodnje. V zadnjih dneh je bilo veliko govora o pobudah, dejanjih, ki so potrebna, da se delovanje klubov izboljša in da se poveča njihova prepoznavnost v javnosti. Mariborčani so nam obljubili konkretno podporo: pošiljali nam bodo študentsko revijo, razne brošure, tednike. Pomoč so nam obljubili pri organizaciji kulturnih dogodkov. Dali so pobudo za postavitve spletne strani, ki bo združevala klube in študentske organizacije, kar bi zagotavljalo boljše komunikacijo ter hitrejši in učinkovitejši pretok informacij. Vsi klubi smo podprli to idejo in upamo, da bo zaživela. Omenili so tudi nekatere možnosti financiranja projektov, če so ti kvalitetni in skrbno pripravljene.

Govorili smo tudi o naslednjih skupnih projektih kot so: Škisova tržnica v Ljubljani, Draga mladih 2004, Srečanje študentov pred vstopom v EU na tromeji, na katere smo že vnaprej povabljeni, da se jih udeležimo. Govora je bilo še o marsičem, a to so najpomembnejši dogovori.

Na koncu izražam prepričanje, da so takšni in podobni dogodki, srečanja, zelo pomembni in koristni pri ohranjanju in krepitvi odnosov s Slovenijo, kjer prihajajo do izraza problematika in možnosti organiziranega delovanja slovenskih skupnosti, ki živijo v sosednjih državah.

S tem člankom apeliram na vse mlade, ki se kakorkoli počutijo povezane s Slovenijo, da nas obiščejo na naših prireditvah ali aktivnostih, kjer lahko izvedo več o možnostih ustvarjalnega ali ljubiteljskega delovanja v našem društvu. Če ste pripravljeni sodelovati, lahko veliko naredimo in se pri tem tudi zabavamo...

Simon Medved

ALOJZ USENIK, LEGENDA DRAMSKE SKUPINE KPD BAZOVICA NA REKI: KAR SE DELA S SRCEM, NI TEŽKO

Poln energije in kot mladenič na odru, **Alojz Usenik** kljub svojim sedmim križem še vedno seje smeh v dvoranah, kot glavni igralec v komedijah, ki jih sam tudi režira, pogosto pa odigra tudi različne vloge v programu HNK "Ivana pl. Zajca" na Reki, kjer že več kot 50 let opravlja delo inspicienta. Enak staž ima tudi v umetniškem ljubiteljskem delu - v KPD Bazovica na Reki je postavil na oder številne predstave in pripravil na stotine uprizoritev, proslav in recitalov, s katerimi je dramska skupina v minulih desetletjih ponesla slovensko besedo širom nekdanje Jugoslavije in med zamejce v Italiji. Popularni in priljubljeni "Lojzek" je svojevrstna legenda in, kot ga radi imenujejo v gledaliških krogih, "dobri duh reškega gledališča", v društvu Bazovica pa je njegovo vlogo najbolje opisal kritik Ostojič z besedami: "En sam človek, pa kar celo gledališče!". Za svoj trud in požrtvovalno delo je Usenik prejel vrsto priznanj in nagrad, ob koncu minulega leta tudi ugledno Severjevo nagrado za življenjsko delo, kar je botrovalo temu pogovoru.

"Kaj Vam, poleg dosedanje bogate bere raznih pohval in nagrad, pomeni Severjeva nagrada?"

"Mislim, da se sedaj lahko umaknem. To je moja najljubša nagrada, zame najvišje priznanje, najlepši kompliment za mojo ljubiteljsko gledališko dejavnost, ki potrjuje, da je dolgoletna prizadevanja prepoznala tudi stroka v Sloveniji. In da trud ni bil zaman, čeprav pravo nagrado za dušo pravzaprav prejmemo vsakič, ko nas občinstvo po predstavi nagradi s svojim smehom in ploskanjem. Seveda je Severjeva nagrada tudi priznanje društvu Bazovica in vsem, s katerimi smo sodelovali dolga leta, z veliko ljubeznijo do dela, kajti poleg vsega je v dramski skupini potrebno še dobro znanje slovenščine.

Odkod vaša silna energija - deset let po upokojitvi ste še vedno inspicient v HNK "Ivana pl. Zajca", kjer pogosto odigrate tudi različne vloge, vsako leto pa med drugim pripravljate še proslave, recitale in nove predstave v KPD Bazovica?

Kar se dela s srcem, ni težko. Gledališče je v meni, od nekdanj. Tako kot mi je Severjeva nagrada najlepši kompliment za delo v društvu, tako mi je najlepši kompliment za profesionalno delo pred leti izrekel znani igralec in vodja popularnega "Teatra u gostima", Relja Bašić, s pohvalo, da je na takšnega inspicienta kot sem jaz, naletel tretjič, pred tem v Beogradu in Zagrebu, davno. Delam namreč z dušo in srcem, ves sem v teatru. Danes takšnega zanosa ni več, drugače se gleda na vse, žal je poglavitni interes, jaz pa sem živel in še živim za teater. Reljo Bašića cenim kot igralca in režiserja, zato mi je ta njegova ocena toliko ljubša in dragocenejša. Pa tudi vloge, ki jih v HNK "Ivana pl. Zajca" odigram občasno, delam z velikim veseljem, zadnja je bila vloga Nikolaja v predstavi Dostojevskega, "Zločin in kaznen", slovenskega režiserja Tomija Janežiča. V

reškem dnevniku v italijanščini "La Voce del Popolo" jo je Laura Marchig ocenila kot "biser, ki je uspel razbiti dolgočasje in monotonijo predstave v samem finalu prvega dela".

Šolali ste se za vrtnarja, toda skrb za rože ste kaj kmalu zamenjali za oder?

Gledališče je, kot sem dejal, v meni od nekdanj. Odrasel sem v težkih povojnih časih. V naši družini, v Krvavi peči pri Velikih Laščah, nas je bilo 13 otrok, jaz sem predzadnji. Oče je imel gostilno in kovačijo, lačni nismo bili, a denarja za šolanje vseeno ni bilo. Po nižji gimnaziji v Stični je bila moja prva zaposlitev v Ljubljani, kjer sem si ogledal vsako predstavo SNG. Šolanje sem nadaljeval na brezplačni vrtnarski šoli v Celju, kjer sem spoznal tudi svojo soprogo Roziko. Že tam sem stalno nastopal, recital, igral in tudi režiral, potem sem se leta 1951 zaposlil v Kopru, kjer je bilo tedaj ustanovljeno Gledališče slovenskega Primorja. Bilo je polprofesionalno in primanjkovalo je igralcev, pa sem se prijavil za vlogo sodnika v prvi predstavi, Cankarjevem "Kralju na Betajnovi" in tudi za mesto inspicienta.

Za kakšno delo gre?

V slovenščini je to vodja predstave, to je nadzor nad vsem, razen nad tekstom. Pazim na začetek predstave in vse spremembe na odru in za njim ter druge efekte - vse je efekt, jaz pa sem dirigent in odgovoren za brezhiben potek vsega dogajanja. Predstava v gledališču gre v živo, ne sme priti do napake. Inspicient prevzame predstavo po režiserju in edino on ima tudi pravico, da jo prekine. Delo zahteva popolno in stalno koncentracijo, precej je stresno.

Kdaj ste se aktivno vključili v KPD Bazovica?

Na Reko sem prišel leta 1958, po ukinitvi GSP v Kopru, kot inspicient, pozneje tudi asistent vsem gostujočim režiserjem. V društvu Bazovica pa me je pripeljala Sonja Kern Svoboda, baletna plesalka v reškem gledališču, v katerem je bilo tedaj več rojakov, ki so pomagali pri prvih korakih dramske skupine društva. Sam sem jo prevzel leta 1973 in za nami je veliko uspešnih nastopov.

Načrti?

Najprej v društvu nastop z zadnjo uspešnico, komedijo Eda Stojčića "Antraks", sledijo nastopi po Sloveniji in Hrvaškem. Po nedavni, že 112. uprizoritvi komedije Andreja Jelačina "Piknik s tvojo ženo" v Nabrežini, so nas člani društva Igo Gruden in Športno-kulturnega društva Cerovlje-Mavhinje kot organizatorji povabili na 6. zamejski festival amaterskih dramskih skupin prihodnje leto. Pripreditev, ki jo je začela skupina navdušencev leta 1995, na slikovitem trgu v vasi Mavhinje, je prerasla v dragoceno kulturno dogajanje, med katerim vsa vas štirinajst dni živi s tem srečanjem, s predanostjo, ki jo je danes redko zaznati. Veselim se že tega druženja zagnanih ljubiteljev dramske umetnosti in zanesenjakov, na katerem uživa staro in mlado, ob obilici komedij, kar je tudi naš priljubljen žanr.

Marjana Mirković

**MLADEN PULJEK, DIREKTOR
SAVA TRADE ZAGREB**

GUMA - NI DOVOLJ, DA SE VRTI

V današnjem vse bolj globaliziranem svetu se pomen lastništva podjetij močno spreminja; lahko bi rekli, da izgublja na veljavi. Srednje velika in velika podjetja izgubljajo svoj "nacionalni" predznak. Pod mnogimi uveljavljenimi blagovnimi znamkami, ki so bile še do včeraj simbol uspešnosti nekega podjetja in gospodarstva države, v kateri je bil sedež tega podjetja, se danes pojavljajo izdelki, ki so narejeni na drugem koncu sveta, lastniki podjetja pa so v tretjem. Tudi s slovenskim in hrvaškim gospodarstvom se dogaja nekaj podobnega. Zlasti uspešnejša podjetja prehajajo v roke težko identificiranih lastnikov, največkrat tujih, kar načeloma ni nič spornega, še posebej če prevzemi in povezovanja takih podjetij prinašajo nove tehnologije in znanje, odpirajo nova tržišča tem podjetjem in povečujejo njihovo uspešnost v svetovnem merilu.

Tak primer je tudi Sava, podjetje iz Kranja, ki je imelo v bivši državi prevladujoč položaj v proizvodnji in prodaji gum za osebna in druga vozila. "Kot takšna je bila seveda zanimiva velikim tujim proizvajalcem gum, ki so želeli vstopiti na te trge", pojasnjuje **Mladen Puljek**, direktor Sava Trade Zagreb. "V letih 1996, 1997 so se začeli pogovori o privatizaciji Savine proizvodnje gum v Kranju in takrat je največ zanimanja zanjo pokazala družba Goodyear, ki je ena od vodilnih proizvajalk gum na svetu. Goodyear in Sava sta se leta 1998 odločila za skupno vlaganje in ustanovila novo podjetje, v katerem je imel Goodyear 60, Sava pa 40 % in na to novo podjetje so prenesli blagovno znamko gum - Sava. Ta je prevzela večji del slovenskega trga. Pa tudi trga drugih držav na območju nekdanje Jugoslavije, kjer so nekateri prejšnji proizvajalci - Borovo, Tigar, Trayal, itd. - prenehali obstajati ali močno zmanjšali proizvodnjo in tržne deleže. Medtem je Goodyear povečeval svoj delež v podjetju in je pred tem, da povsem prevzame proizvodnjo gum v skupnem podjetju, ki se imenuje Sava Tires v Kranju. Ker se je Goodyear povezal tudi z Dunlopom, je to zdaj ena največjih družb v tej panogi na svetu."

Kakšna je vloga Sava Trade-a Zagreb v tej skupini?

- Tudi Sava Trade Zagreb ima korenine v nekdanji kranjski Savi, bila je ena izmed firm, ki so se ukvarjale s prodajo Savinega programa gum in gumarskih in kemičnih izdelkov in bila

ena največjih dobaviteljic tega blaga na hrvaški trg. Z odpiranjem trga in krepitvijo konkurence je postopoma izgubljala deleže na trgu. Sava Trade Zagreb je sicer nastala leta 1992, leta 2003 pa je prešla v lastništvo Save Tires in danes prodaja celotni program matičnega podjetja, to pa so gume pod blagovnimi znamkami Sava, Goodyear, Fulda in Debica, medtem ko z Dunlop-om ne delamo, saj gre za isti segment (visoki) kot pri Goodyear gumah. Treba je povedati, da se pod temi znamkami na Hrvaškem prodaja blizu polovice vseh gum, pri čemer seveda posamezni trgovci po svojih kanalih uvažajo izdelke, saj na tem področju ne obstaja - kot pri denimo nekaterih avtomobilskih znamkah - t.i. ekskluzivni dobavitelj.

Je pa imela Sava na Hrvaškem več predstavništev. Kaj je z njimi?

- Nekdanje Savino podjetje na Reki je povsem privatizirano, sicer še dela tudi s programom Save Tires iz Kranja, ampak mi z njimi nismo lastniško ali kako drugače poslovno povezani. Podobno je tudi s podjetjem v Splitu. Imamo pa svoje podružnice v Osijeku in Umagu, tako da dobro pokrivamo vzhod in zahod države. Ker smo šele v začetku tega leta dobro začeli delati, je naš tržni delež za zdaj le nekaj odstotkov, vendar se trudimo, da bi ga povečali. Je pa treba povedati, da za nas maloprodaja gum ni v ospredju, saj klasičnih trgovin z gumami praktično ni, temveč se prodaja praviloma opravlja skupaj z montažo, tako da pač sodelujemo s posameznimi vulkanizerji. Mrežo naših partnerjev-vulkanizerjev nameravamo širiti, načrtujemo pa ustanavljanje t.i. hitrih servisov, kakršni so znani v Sloveniji pod imenom "Vulco".

Ali Sava Tires tudi kupuje surovine ali polizdelke na Hrvaškem?

- Veliko sodeluje z Ino, od katere kupuje nekatere surovine za izdelavi gum, tako da je ta trgovina dvosmerna. Ampak to gre mimo nas, to je stvar neposrednih stikov med matičnim

podjetjem in hrvaškimi dobavitelji.

Kakšno je hrvaško tržišče z gumami? Lahko govorimo o kakšnih posebnih značilnostih hrvaškega poslovnega okolja?

- Tržišče je zanimivo. Iz leta v leto se prodaja gum povečuje po deset in več odstotkov na leto, vsekakor pa hitreje kot prodaja avtomobilov. Če govorimo samo o potniškem voznem parku in gumah, vidimo, da pada prodaja gum v standardnem programu, to so 13- in 14-colske gume, raste prodaja zimskih gum, neverjetno naglo pa se povečuje prodaja v razredu gum za avtomobile, ki lahko dosežejo 200 in več kilometrov na uro in s širšimi platišči. Prodaja se povečuje tudi pri gumah za terenska vozila. Tudi pri tovornih vozilih je opaziti, da se vozni park spreminja, posodablja in da nekatere dimenzije gum vse bolj odpadajo. Kar pa zadeva poslovno okolje, bi dejal, da je na tržišču konkurenca, kakršna je tudi drugod, opazamo pa, da je hrvaško gospodarstvo še vedno v veliki meri vezano na državo in da se nekatere težave z države prenašajo tudi na gospodarstvo. Konkretno, če zamujajo plačila države podjetjem, se to pozna tudi pri likvidnosti oziroma plačilni zmožnosti podjetij in prebivalstva.

S kakšnimi gumami se vozijo hrvaški vozniki? Se zavest o pomenu dobrih, varnih gum za varno vožnjo spreminja?

- Deloma je to povezano z zakonodajo, ki se spreminja in posodablja. Na Hrvaškem je okoli 1.200.000 vozil, na leto pa se proda okoli 1.000.000 gum, kar v povprečju pomeni, da posamezno vozilo zamenja vse štiri gume vsakih 5 let. Z vidika varnosti to ni ravno dobro, saj bi morali pri tem upoštevati nujnost zamenjave gum poleti in pozimi, guma pa ima dobre lastnosti le 5 do 6 let, potem pa se njene vozne lastnosti začnejo spreminjati. Seveda je to le statistika, ki pa nekaj vendarle pove. S 1. aprilom je tudi na Hrvaškem jasno določeno, kaj je zimska oprema. Določeno je kolikšne morajo biti zareze (profil) gum, da mora imeti pozimi vozilo vse štiri zimske gume, itn., tako da se bo verjetno to sčasoma izboljšalo.

Naše sogovornike običajno tudi vprašamo, ali imajo stike z drugimi klegi, ki na Hrvaškem predstavljajo podjetja iz Slovenije, ali imajo stik s Slovenci na Hrvaškem in ali berejo Novi odmev?

- Na tem mestu sem šele nekaj mesecev in enostavno ni bilo niti časa niti priložnosti za takšna srečanja, čeprav vem, da obstaja slovensko-hrvaški poslovni klub in če bo priložnost ter če me bodo povabili, se bom takih srečanj vsekakor udeleževal. Vem tudi, da je moja predhodnica imela stike tako z drugimi poslovniki kot Slovenci na Hrvaškem in prepričan sem, da se bodo sčasoma ti stiki vzpostavili. Novi Odmev bom, če ga bom le dobil, z veseljem prebral. (DB)

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO-HRVAŠKIH ODNOSIH?

BREŽICE - 1. januarja je hrvaški predsednik **Stjepan Mesić** obiskal slovensko-hrvaški meddržavni mejni prehod Slovenska vas ter pozdravil tamkajšnje slovenske in hrvaške carinike in policiste.

ZAGREB - Hrvaški zunanji minister **Miomir Žužul** je 7. ja-

nuarja za zagrebški tednik Globus izjavil, da je Hrvaška pripravljena odstopiti od mednarodne arbitraže, če Slovenija odstopi od tega, da bi bila izhodiščna točka pogovorov dogovor Račan-Drnovšek

BERLIN - Slovenski predsednik **Janez Drnovšek** se je 10. januarja v Berlinu udeležil dvodnevne mednarodnega foruma Bertelsmannove fundacije, posvečenega prihodnosti v Evropi, in se ob robu prvič sestal z novim hrvaškim premierom **Ivom Sanaderjem**.

BRUSELJ - Novi hrvaški premier **Ivo Sanader** je med obiskom v Bruslju poudaril, da je v interesu Hrvaške prijateljska rešitev mejnega spora s Slovenijo. "Po pogovoru z Drnovškom v Berlinu verjamem, da bomo rešitev našli," je dejal Sanader po prvem srečanju s predsednikom Evropske komisije **Romanom Prodiem**. Slednji je

Sanaderja in njegovo vlado "toplo povabil", naj se lotita reševanja mejnega spora s Slovenijo.

UMAG - Izvršni odbor ribiškega ceha pri Združenju obrtnikov z območja Buj je na sestanku v Umagu 12. januarja menil, da se morajo predstavniki ribičev zaradi neuradnih napovedih o možnem popuščanju hrvaške vlade Sloveniji čimprej sestati s premierom Sanaderjem ali zunanjim ministrom Žužulom, da bi se izognili morebitnim nesporazumom.

ZAGREB - Hrvaški veleposlanik v Sloveniji **Celestin Sardešlić** je 15. januarja v pismu hrvaškemu predsedniku **Stipetu Mesiću** sporočil, da nepreklicno odstopa s položaja, da pa bo naloge opravljal do imenovanja novega veleposlanika. Za ta korak se je odločil zaradi člankov z neutemeljenimi ocenami njegovega dela, ker je izključen iz normalne komunikacije z matičnim zunanjim ministrstvom in ker ni bil povabljen na srečanje zunanjih ministrov Hrvaške in Slovenije.

ZAGREB - Zunanja ministra Slovenije in Hrvaške, **Dimitrij**

Rupel in **Miomir Žužul**, sta 16. januarja, na prvem uradnem srečanju po oblikovanju nove hrvaške vlade, izrazila prepričanje o možnosti prijateljskega in uspešnega reševanja vseh odprtih vprašanj med državama.

ZAGREB - Predsednik hrvaške vlade in Hrvaške demokratske skupnosti (HDZ) **Ivo Sanader** je 23. januarja sprejel predsednika Slovenske demokratske stranke (SDS) **Janeza Janšo**. Govorila sta

o dvostranskih odnosih med Slovenijo in Hrvaško, pa tudi o sodelovanju HDZ in SDS kot bližnjih strank, ki sta obe tudi članici Evropske ljudske stranke.

BRDO PRI KRANJU - Slovenija je 30. januarja gostila srečanje premierov štirilateralne, ob slovenskem gostitelju, premieru **Antonu Ropu** še italijanskega

premiera **Silvia Berlusconi**, predsednika madžarske vlade **Petra Medgyessyja** in hrvaškega premiera **Iva Sanaderja**.

ZAGREB - Ljubljanska županja **Danica Simšič** je bila 30. januarja na povabilo zagrebške županje **Vlaste Pavić** na enodnevnem obisku v Zagrebu.

TRST - 12. februarja so se na pogovorih o hrvaški razglasitvi ekološko-ribolovne cone (ERC) v Jadranu sešli državni sekretarji zunanjih ministrstev Slovenija, Italije in Hrvaške. Po srečanju je italijanski predstavnik **Roberto Antonione** povedal, da so se izognili podrobnostim in začeli politično razpravo o celotni problematiki širitve jurisdikcije na Jadranu.

FRANKFURT - LHB Internationale Handelsbank AG iz Frankfurta, ki je v večinskem lastništvu Nove Ljubljanske banke, je 17. februarja sporočila, da je prek deželnega sodišča v Frankfurtu prejela tožbo Hrvaške, v kateri ta zahteva razkritje podatkov o poslovanju Narodne banke Jugoslavije na računu pri LHB banki.

LJUBLJANA - Minister za notranje zadeve **Rado Bohinc** in njegov hrvaški kolega **Marijan Mlinarić** sta na srečanju 20. februarja sprejela vrsto dogovorov, med drugim o poenostavljenem

režimu dnevni migracij v Piranskem zalivu in na Kolpi ter o uvedbi mešanih policijskih kontrol na meji med državama. Poleg tega bosta pospešila delo na izvedbenih protokolih sporazuma o čezmejnem policijskem sodelovanju.

ZAGREB - Predsednik hrvaškega sabora **Vladimir Šeks** je 20. februarja sprejel veleposlanika Slovenije na Hrvaškem **Petra Be-**

keša. Šeks je poudaril, da sta Slovenija in Hrvaška ne le sosednji, temveč tudi prijateljski državi, ki ju povezujejo številni in raznovrstni medsebojni odnosi.

ZAGREB - Hrvaški predsednik **Stjepan Mesić** je 23. februarja

v pogovoru za hrvaški radio menil, da je moč rešiti vsa odprta vprašanja med Hrvaško in Slovenijo, ki stojijo na poti boljšemu sodelovanju med državama -

vprašanje meje na morju, JEK in Trdinovega vrha. Toda, kot je dejal, je potrebno sestiti za pogajalsko mizo.

ZAGREB - Hrvaški sabor je 3. marca ratificiral okvirni sporazum o nasledstvu. Hrvaška je sporazum ratificirala kot zadnja naslednica nekdanje SFRJ.

LJUBLJANA - Hrvaški veleposlanik v Sloveniji **Celestin Sardielić**, ki je zaradi nesporazumov z novo hrvaško vlado pred časom prosil za predčasno razrešitev, je 3. marca povedal, da ga bo na položaju v Ljubljani verjetno nasledil profesionalni diplomat **Mario Nobile**.

DELNICE - 9. marca se je sešla mešana komisija za izvajanje Sporazuma o maloobmejnem prometu in sodelovanju (SOPS) med Hrvaško in Slovenijo. Kot je povedal sopredsedujoči komisiji **Vojko Kuzma**, je komisiji naposled uspelo razglasiti dve turistični ceni, Kolpa-Gorjanci in Razkrižje-Štrigova.

PORTOROŽ - Na drugem slovensko-hrvaško-italijanskem sestanku o hrvaški širitvi jurisdikcije na Jadranu 11. marca so obravnavali nekatere konkretne predloge za doseg skupnih rešitev po hrvaški razglasitvi zaščitne ekološko-ribolovne cone (ERC), vendar soglasja o rešitvi problema niso dosegli.

PARIZ - Odbor za pravne zadeve in človekove pravice parlamentarne skupščine Sveta Evrope se je 15. marca zavzel, da bi varčevalcem nekdanje Ljubljanske banke iz nekdanjih jugoslovanskih republik devizne vloge poplačali iz posebnega sklada, ki bi ga skupaj ustanovile Slovenija, Hrvaška, BiH ter Makedonija.

DUNAJ - Hrvaški premier **Ivo Sanader** je na Študijskih dnevih parlamentarne skupine Evropske ljudske stranke 24. marca na Dunaju povedal, da si Slovenija in Hrvaška izmenjujeta ideje o reševanju mejnega spora, sicer pa glede na dobre dvostranske odnose upa, da se bo naša primerna politična rešitev. Če te ne bo, pa bodo zahtevali mednarodno arbitražo.

OSIJEK - Na javni dražbi na občinskem sodišču v Osijeku so

30. marca kot prvo nepremičnino nekdanje LB na Hrvaškem prodali poslovno zgradbo na Strossmayerjevi ulici št. 14, z denarjem od prodaje pa naj bi poravnali del obveznosti LB do deviznih varčevalcev na Hrvaškem.

ZAGREB - Kot je 1. aprila zapisal hrvaški poslovni častnik Dnevnik, Hrvaška oktobra najverjetneje ne bo začela izvajati odločitve sabora o vzpostavitvi zaščitne ekološko-ribolovne cone (ERC) v Jadranu.

PULJ - Tretji krog tristranskih pogovorov med Slovenijo, Hrvaško in Italijo o sodelovanju v Jadranu po hrvaški razglasitvi zaščitne ekološko-ribolovne cone (ERC) 7. aprila se je končal z dogovorom, da se bodo pogajanja nadaljevala.

STRASBOURG - Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourgu je 8. aprila razsodilo, da je pristojno za odločanje o tožbi treh hrvaških varčevalcev nekdanje zagrebške podružnice Ljubljanske banke proti Sloveniji

LJUBLJANA - V Sloveniji je bil 9. aprila na prvem uradnem obisku hrvaški zunanji minister **Miomir Žužul**, ki so ga poleg gostitelja **Dimitrija Rupla** sprejeli tudi predsednik republike **Janez Dr-**

novšek, premier **Anton Rop** in predsednik DZ **Borut Pahor**. Slovenija in Hrvaška sta napovedali, da bosta reševanje odprtega vprašanja meje prepustili arbitraži.

Peter Žerjavič

NI MIRU V SLOVENIJI

Vstopanje v Evropsko unijo in Nato bo zagotovo na vrhu med najpomembnejšimi dogodki letošnjega leta v Sloveniji. Premier **Anton Rop** je v Washingtonu kot prvi v skupini sedmih premierov novih članic ameriškemu državnemu sekretarju **Colinu Powellu** predal listine o pristopu Slovenije k Severnoatlantski pogodbi. Potem ko je Slovenija postala uradna članica zaveznitva, so nadzor nad njenim zračnim prostorom prevzela Natova letala, in sicer F-16 iz italijanskih letalskih enot. V zaveznitvu naj bi Slovenija imela posebno veliko vlogo na Balkanu, kjer slovenski vojaki že sodelujejo v misijah v BiH in na Kosovu. No, nad vstopom v Nato niso bili vsi navdušeni, del javnosti in politike je temu ostro nasprotoval. Na lanskem referendumu je proti vstopu glasovala tretjina volivcev.

Na Slovenskem je zgodba o izbrisanih kot povest o jari kači. Čeprav so po odločitvah ustavnega sodišča zadeve bolj ali manj razčiščene, desni del političnega prostora še vedno nasprotuje ureditvi statusa 18.305 ljudi, ki so bili leta 1992 nezakonito izbrisani iz registra stalnega prebivalstva. Na cvetno nedeljo so volivci odločali na referendumu o zakonu, s katerim bi bile odpravljene krivice, storjene delu izbrisanih. Toda njihova odločitev je bila brezpredmetna, saj je ustavno sodišče odločilo, da morajo upravni organi začeti izdajati odločbe izbrisanim neposredno, ne glede na zakon. Zato so stranke iz oblasti pozvale ljudi, naj bojkotirajo referendum. Udeležila se ga je manj kot tretjina volivcev in 95 odstotkov jih je glasovalo proti spornemu zakonu.

Zapleti z izbrisanimi so bili tudi povod za obračun v vladni koaliciji v predvolilnem letu. Ker je Slovenska ljudska stranka glasovala proti notranjemu min-

istru **Radu Bohincu**, jo je premier Rop izključil iz koalicije. Njihove tri ministre bodo zamenjali novi kadri - **Francija Buta** (kmetijstvo) **Milan Pogačnik**, **Jakoba Presečnika** (promet) **Marko Pavliha** in **Ivana Bizjaka** (pravosodje) **Zdenka Cerar**. Poleg tega bosta v vladi še dve novi imeni. Ministra za evropske zadeve **Janeza Potočnika**, ki odhaja v evropsko komisijo, bo zamenjal **Milan M. Cvikl**, medtem ko bo na vrhu ministrstva za gospodarstvo odslej **Matej Lahovnik**, saj je dosedanja ministrica **Tea Petrin** odšla v diplomacijo.

Za novo dinamiko pred volitvami je poskrbel bivši predsednik **Milan Kučan**, ki je ustanovil društvo za politična, gospodarska, razvojna, socialna, kulturna in etična vprašanja Forum 21.

Njegovi ustanovitelji, med njimi je okoli 200 znanih slovenskih osebnosti, pravijo, da hočejo vplivati na razmere, ki bodo določale prihodnost slovenstva in njegovo aktivno in odgovorno vlogo v svetu. Društvo se po Kučanovih besedah ne bo potegovalo za udeležbo v porazdelitvi politične moči, bo pa opredeljevanje članov društva do političnih vprašanj pomembna, a ne edina in prevladujoča oblika delovanja. Opozicijski prvak in predsednik

SDS **Janez Janša** trdi, da bi bilo bolj korektno, če bi se društvo ustanovilo kot politična stranka

Peter Žerjavič

ANTON PRIMOŽIČ: ŠOLNIK, PROFESOR, NADZORNIK

17. aprila je minilo 60 let od smrti **Antona Primožiča**, Slovenca, ki je na Hrvaškem deloval kot šolnik, profesor in šolski nadzornik. Rodil se je 14. januarja leta 1855 v Pevmi pri Gorici. Oče Valentin je bil mlinar. Mati Katarina je bila sestra nadškofa St. Bense. Njegov vzgojni vpliv ter moralna in gmotna potpora sta usmerjala Antonovo življenjsko pot. Po šolanju pri šmaverskem kuratu Mašeri je tri leta obiskoval goriško normalko, nato pa v letih 1866-874 še gimnazijo v Gorici. Šolo je končal z odličnim uspehom. Instrukcije v družini predsednika višjega deželnega sodišča so mu omogočile študij klasične filologije v Innsbrucku, kjer je prijateljeval s Slovenci, pa tudi Dalmatinci in Čehi. Diplomiral je leta 1879, ko je dobil službo v Trstu in začel poučevati na švedskem konzulatu. Leta 1897 je doktoriral iz psihologije. Čeprav visoko izobražen ni mogel dobiti službe v domovini. Leta 1880 je bil imenovan za gimnazijskega profesorja v Iglavu na Češkem, dvanajst let pozneje pa je bil premeščen na Sofijino gimnazijo na Dunaju; tu je učil

tudi slovenščino na gimnaziji v Terezijanišču. Strokovno je deloval kot korektor-revizor za italijanske knjige pri državni založbi šolskih knjig. Leta 1897 je bil dodeljen Odseku za pedagoške zadeve srednjih šol pri ministrstvu za znanost. Postal je referent za južnoavstrijske dežele. Sodeloval je pri načrtih za prenovo srednjih šol. Sestavil je predpise za zrelostne izpite in dijaške disciplinske predpise. Naziv vladnega svetnika je dobil leta 1904, dva leta pozneje pa je bil imenovan za deželnega šolskega nadzornika. S svojo strokovnostjo, znanjem jezikov, uglašenim nastopanjem in dobrimi stiki s češkimi in poljskimi visokimi uradniki v ministru je postal vplivna osebnost, vedno naklonjena Slovincem. Leta 1913 je postal deželni šolski nadzornik za ljudske šole v Dalmaciji. Tedaj

je prepotoval skoraj vso deželo in otoke, da bi tudi osebno nadziral šole.

V tem obdobju je napisal več priročnikov v hrvaškem jeziku: *Opaske, naputi i savjeti pokrajinskoga školskog nadzornika za pučke i građanske škole u Dalmaciji* (Zadar 1915); *Naputki za kotarske školske nadzornike*; *Misli opažanja i upute o nadziranju škola i nekim drugim aktualnim pitanjima koja se tiču pučkih i građanskih škola* (1917). V Zadru je ostal do leta 1920, ko je bil premeščen v Zagreb. Ni pa dosegel svojega cilja, da bi ga premestili v Ljubljano. Leta 1922 so ga začasno upokojili, že štiri leta pozneje pa povabili k ocenjevanju za Prosvetni svet šolske knjige. Ocenjeval je tudi slovenska dela. Napisal je veliko strokovnih člankov za nemške strokovne časopise, precej besedil v hrvaščini pa je objavil v zagrebškem *Nastavničkom vjesniku* in v sarajevskem *Školskem vjesniku*. Anton Primožič je bil do pozne starosti vnet popotnik, pohodnik in hribolezec. Povzpel se je na vse vrhove Kamniških planin in večkrat preplezal Julijske Alpe in hrvaške gore. V hribe je odhajal še v 85 letu starosti. Umril je v Zagrebu 17. aprila leta 1944. Z njegovo smrtjo ni usahnila vloga rodbine Primožič v družbenem življenju Hrvaške. Sin **Aleksander** je bil strokovnjak za pomorsko pravo, vnuk **Davor** pa je kot zdravnik pomembno prispeval k organizaciji zdravstvenih ustanov ter razvoju preventivne medicine in medicine dela.

Iz dokumentov iz zasebnega arhiva družine Primožič izbral Silvin Jerman

SLOVENCİ NA ŠTUDIJU LIKOVNE UMETNOSTI V ZAGREBU

Do ustanovitve likovne akademije v Ljubljani so slovenski študenti morali odhajati na študij v Zagreb, Prago, Dunaj, Muenchen, Dresden in drugam. Slovenska likovna akademija je bila ustanovljena šele po 2. svetovni vojni (8. oktobra leta 1945). Pobudnik in prvi rektor je bil **Božidar Jakac** s sodelavci **B. Pirnatom**, **Gojmirom Antonom Kosom**, **Francem Miheličem**, **Slavkom Pengovom** in **Borisom Kalinom**. Vsi razen Jakca in Kosa so bili zagrebški diplomanti. Prvo pobudo za študij v Zagrebu je dal Izidor Kršnjavi leta 1895 z zidavo delavnic - ateljejev na Prilazu, kjer so privatno poučevali kiparji in slikarji **Valdec**, **Auer**, **Medović**, **Iveković**, **Crnčić**, **Kovačević** in drugi. Leta 1907 je šola postala državna - Privremena viša škola za umjetnost i umjetni obrt (Začasna šola za umetnost in umetniško obrt). Naziv Akademija je dobila šele leta 1923 s prihodom novega profesorja, takrat že znanega in slavnega kiparja **Ivana Meštrovića**. Dve leti kasneje je dobila končni naziv Akademija za likovno umetnost (Akademija za likovnu umjetnost). Slovenci so bili v Zagrebu prisotni od vsega začetka študija, največ pa jih je bilo v dvajsetih letih minulega stoletja, med obema svetovnima vojnoma. Ob petdesetletnici obstoja (leta 1958) je zagrebška Akademija izdala *Spomenico*, kjer so po letih naštetni vsi študenti. Med 1.094 študenti so prevladovali Hrvati, Slovencev je bilo sto, sledijo pa prebivalci Bosne in Hercegovine, Srbi in drugi. Prvi so prišli v Zagreb kiparji Gorše, Dolinar, oba Kalina, Sloboda in Pirnat. Študirali so pri Meštroviću, Frangešu in Valdecu. Največ jih je prišlo kasneje na slikarski oddelek. Med njimi posebno izstopajo **Gabrijel Stupica**, **Zoran Didak**, **Miha Maleš**, **Zoran Mušič**, **Nikola Omerza**, **Oton Polak**, **Marija Pregelj**, **Maksim Sedej**, **Francišek Smerdu**, **Ive Šubic**, **Klavdij Zornik**, **France Pavlovec**, **Barbara Remec**, **Alenka Gerlovič** in drugi. Slovenski slikarji in kiparji, ki so študirali v Zagrebu, so izredno prispevali k slovenski likovni umetnosti. Postavili so temelj bodočim slovenskim umetnikom, za kar se vsekakor lahko zahvalimo kakovostnim profesorjem v Zagrebu. *Zlata Jeras-Pohl*

EDVARD KOCBEK - PESNIK, BOREC IN POLITIK

OB STOLETNICI ROJSTVA

Pred sto leti, 27. septembra leta 1904 se je v vasi Sv. Jurij ob Ščavnici blizu Ljutomera rodil slovenski pesnik, književnik, partizan in politik **Edvard Kocbek**, eden od najpomembnejših slovenskih osebnosti 20. stoletja.

Šolanje in zaposlitev

Edvard Kocbek je klasično gimnazijo končal v Mariboru. Študij teologije v Mariboru je po dveh letih opustil in študiral romanistiko v Ljubljani, Berlinu, Lyonu in Parizu. Diplomiral je leta 1930 na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Od leta 1931 je bil najprej profesor francoščine v Bjelovaru in Varaždinu. Kocbek je bil zelo blizu Hrvatom. Saj so v Varaždinu po njemu imenovali ulico. Potem je bil profesor v Ljubljani, ko se je umaknil iz političnega življenja, pa je živel kot samostojni književnik v Ljubljani.

Kocbek kot politik

O Kocbeku se je dolgo molčalo, ker je na koncu štiridesetih in na začetku petdesetih let prejšnjega stoletja prišel v spor s Komunistično stranko Slovenije in Jugoslavije in postal disident, nezaželen na službenem političnem prostoru, kljub svoji intelektualni in partizanski preteklosti.

Kocbekova politična opredelitev je bila krščanski socijalizem. Bil je vernik, toda velik nasprotnik slovenskega klerikalizma, posebno oster kritik in nasprotnik ljubljanskega škofa Rožmana, ki je v času okupacije Slovenije tesno sodeloval z Italijani in Nemci.

Kocbek je bil v partizanih od leta 1941, torej prvoborec. Bil je eden od ustanoviteljev in vodilnih oseb Osvobodilne fronte Slovenije, poslanec AVNOJ-a v Jajcu leta 1943, član prve in druge vlade FNRJ, podpredsednik Prezidija Ljudske Republike Slovenije, republiški in zvezni poslanec. Tesno je sodeloval z vsemi vodilnimi osebami uporniškega gibanja in revolucije: Kidričem, Kardeljem, Marinkom, Leskoškom, Vidmarjem, Rusom, Fajfarjem, Lubejem in drugimi. V partizanskem gibanju, pred dominantno vlogo komunistov, je Kocbek na

najboljši, najplemenitejši način predstavljal "opozicijo" boljševikom - bil je velik, strasten sodelavec partizanskega bojevanja, iskreno predan celo ideji revolucije. Toda za komuniste je bil vseeno samo "sopotnik", zaradi svojega prepričanja in prizadevanja.

Kocbek - književnik

Kocbek je pisal prozo, pesmi, eseje, novele, memoarje. Ukvarjal se je s prevajanjem, v letih 1937 - 1941 pa je izdajal in urejeval časopis Dejanja. Njegova znana dela so: Zemlja, Tovaršija, Strah in pogum, Groza, Slovensko poslanstvo, Listina, Iz nemškega dnevnika. Leta 1964 je dobil Prešernovo nagrado. Prevajal je iz tujih jezikov, v prvi vrsti iz francoščine. Prevedel je 13 del. Bil je pretanjen in globoko čustven intelektualec.

V Tovaršiji in Strahu in pogumu Kocbek prvokrat ni dal črno-bele slike partizanskega bojevanja in bratomorne vojne med Slovenci, med "rdečimi" in "črnimi", med letom 1941 in letom 1945. Iz njega govori pisatelj, ki je z vsem srcem na strani svojih partizanskih tovarišev in upravičenosti njihove osvobodilne borbe, hkrati pa so ga v celoti prevzela humanistična in filozofska vprašanja.

Kocbekove dileme

Ali je vse moralo biti tako, kot je bilo; zakaj je padlo toliko

nedolžnih mladih ljudi z obeh strani; kdo je izdajalec in kdo slovenski domoljub; kaj bo Slovincem prinesla prihodnost; kakšni bodo medsebojni odnosi krščanstva in katoličanstva na eni strani ter komuzma in socializma na drugi. Kocbeka razdirajo dvomi in sumi. Njegovi komunistični sotovariši (sam nikoli ni bil član Komunistične stranke) so mu obrnili hrbet in ga zavrgli: ne samo velikana Kardelj in Kidrič, ampak tudi Vidmar, Breclj, njegovi najbližji sodelavci z vrha OF. Kocbek je vse bolj osamljen. Trpi, čuti, da je odvržen in umaknjen na stran, pozabljen. To stanje zelo težko preživlja. Zaupa samo še maloštevilnim, iskrenim prijateljem.

Pred koncem življenja je dal intervju tržaškemu časopisu, v katerem je prvič okrito kritiziral dpartizansko gibanje in bojevanje v Sloveniji. Umrl je v 77. letu leta 1989 v Ljubljani. Čeprav so bili ob odprtem grobu prebrani uradni govori, je politična policija nadzorovala vsako podrobnost pogrebne slovesnosti. Kocbek niti v večnost ni odšel mirno.

Šele ob doseganju neodvisnosti in po osamosvojitvi je pesnik, borec in filozof Edvard Kocbek dobil pravo, zaslužno mesto v novejši slovenski zgodovini. Mnogi udeleženci mučnih političnih in ideoloških sporov so že zdavnaj mrtvi. A Kocbekovo delo je preživelo in ostalo. Tako književno kot partizansko. Vendar je težko presoditi, katero je večje in bolj pomembno.

Vilko Luncer

PETI GOSTIČEVI DANI

U organizaciji Kulturnog društva Jože Gostič iz Homca, Društva prijatelja zagrebačke Opere, Opere i baleta Slovenskog narodnog gledališča iz Ljubljane i Opere Hrvatskog narodnog kazališta iz Zagreba ove su se godine organizirali po peti put Gostičevi dani, sjećanje na velikana opernih scena, tenora **Josipa Gostiča**. Znan i voljen u Zagrebu i Ljubljani, ali i na drugim europskim pozornicama, Gostič nikada nije zapustio mali, ljupki Homec gdje je odrastao uz crkvu Marijinog rođenja u kojoj mu je otac profesionalno svirao orgulje, a on sam svake godine aktivno sudjelovao u Božićnom misnom slavlju. Stota obljetnica rođenja bila je poticaj za izdavanje monografije, kompaktne ploče i svečani koncert u čast Josipu Gostiču, s ambicijama da se utemelji međunarodno natjecanje pjevača nazvano prema ovom izuzetnom umjetniku. No, nestašica novca i ove je godine odgodila zamišljenu ideju o natjecanju, pa su Gostičevi dani obilježeni izvedbama Verdijeve "Travijate" u ljubljanskom SNG i Verdijevim "Don Carlosom" u zagrebačkom HNK, svečanom misom u homečkoj crkvi uz sudjelovanje Slovenskog komornog zbora, koncertom u Kulturnom domu Franc Bernika u Domžalama s nastupom mladih zagre-

bačkih i ljubljanskih (klasa **Vitomira Marofa**) opernih pjevača, te Gala koncertom opernih arija u izvedbi prokušanih pjevačkih imena u zagrebačkom odnosno ljubljanskom kazalištu. Na koncertu u Domžalama nastupili su **Martina Gojčeta Silić**, **Lana Kos** i **Ozren Bilušić** iz Zagreba te **Vera Danilova**, **Ariana Debeljak**, **Ivan Andres Arnšek**, **Alen Ruško**, **Edvard Strah**, **Silvo Škvarč** i **Matej Vovk** iz Ljubljane, pjevajući s puno srca i entuzijazma. Usprkos malobrojnosti hrvatskih mladih pjevača, ostavili su dubok dojam na publiku svojom izuzetnom talentiranošću, profesionalnošću te pripremljenošću za nastup (posebice Lana Kos, koja je, puna poštovanja prema publici, nastupila kao da se nalazi na najprestižnijoj svjetskoj pozornici) dok se kod slovenskih pjevača moglo uočiti pomanjkanje iskustva. Orkestrom Opere zagrebačkog Hrvatskog narodnog kazališta na nedjeljnoj matineji 14. ožujka dirigirao je **Zoran Juranić**, a popunjenost gledališta pokazala je potrebu publike za, nekada tako popularnim, jutarnjim koncertima. Izvrstan nastup, posebice slovenskih solista (Galja Gorčeva svojedobno je konkurirala za zagrebačku Operu, pa nakon neuspjeha odlazi u Ljubljanu, na čemu samo možemo zavidjeti SNG-u i čuditi se zagrebačkim kriterijima), među kojima valja uz Galju Gorčevu izdvojiti **Marka Kobala** i **Juru Kušara**, razdragao je zagrebačku publiku i možda naznačio ideju, da se i izvan ovakvih prigoda, upriličuju koncerti opernih arija kako domaćih, tako i gostujućih solista. Uz radost ali i blagu bojazan, očekujemo šeste Gostičeve dane, nadajući se boljoj financijskoj podršci i razumijevanju u obje sredine, te uspostavljanja natjecanja imenom Josipa Jožeta Gostiča.

Olga Vujović

KONCERT ZORANA ŠONCA

Lepe trenutke sem doživljavao 27. decembra lani na božićnom koncertu v Jezuitski cerkvi (Isusovačkoj crkvi) na Palmotičevi ulici. Nekaj dni pred tem sem nanj hotel opozoriti gospo Miro v Slovenskem domu, a sem si premislil, ker sem bil prepričan, da se za ta koncert tako in tako ve. Pozneje sem iz pogovora z nekaterimi člani Slo-doma žal razbral, da za ta koncert niso vedeli. Škoda. Obisk bi bil zagotovo večji, čeprav je bilo obiskovalcev tu-

Sebastian Bach. Od domačih skladateljev so bili na programu še Polaček, Rađa, Vidaković in Rudolf Matz. Vse skladbe so bile božične in religiozne: Preta Signore, Panis Angelicus, Ave Maria, La Coymosa, Agnus Dei, Adventus Dei in druge. Slišali smo znano in lepo ameriško

duhovno pesem Nobody Knows (Nihče ne ve, razen Jezusa). Pel je Ivica Gržanič, ki so ga predstavili kot posebno nadarjenega tenorista, prvaka Hrvaškega narodnega gledališča (HNK). Zoran Šonc je zelo čustveno igral na elektronskih orglah in dosegel popolno skladnost s pevcom Gržaničem. Za Zorana Šonca je bilo poudarjeno, da je diplomiral na Elektrotehnični fakulteti v Zagrebu, da deluje kot strokovnjak za akustiko pri Hrvaški radioteleviziji, da je diplomiral klavir na glasbeni šoli Vatroslav Lisinski. Posebej je bilo izpostavljeno, da je izumitelj konusne geometrije, za kar je dobil zlato medaljo na Eureka 99 v Bruslju, in da je napisal knjigo Hipokratovo oko - umetnost geometrije za šole. Torej pravi umetnik in evropski intelektualac. Vsi vemo, kako nas njegovo igranje na klavirju navdušuje. Na njega so ponosni Slovenci in Hrvati. Upamo, da ga bomo še velikokrat poslušali v Slo-domu in tudi izven njega.

Mutimir Bibica, dr. iur.

KULTURNA DOGAJANJA

GOSTOVANJE SLOVENSKE FILHARMONIJE

21. januarja je v dvorani Vatroslav Lisinski v Zagrebu gostovala Slovenska filharmonija. S koncertom ob otvoritvi 3. Mednarodnega tekmovanja violončelistov "Antonio Janigro" sta bila zaznamovana slovenski kulturni praznik in 155. letnica smrti **Franceta Prešerna**. Organizatorja koncerta sta bila Koncertna direkcija Zagreb in Veleposlanstvo Republike Slovenije. Slovenska filharmonija je priljubljen in tradicionalno prisoten ansambel v zagrebškem glasbenem življenju. Tokrat je nastopila ob sodelovanju dveh ruskih umetnikov, z dirigentom **Pavlom Koganom** in vio-

lončelistko **Karino Georigan**. Maestro Kogan je v letih 1988-90 vodil Zagrebško filharmonijo. Violončelistka Karina Georgian je bila učenka slavnega Mstislava Rostropoviča in zmagovalka tekmovanja "Čajkovski". Na sporedu so bila dela Gounoda, Čajkovskega in Musorgskega/Ravela. Svečani koncert je potekal pred polno dvorano Lisinski, v navzočnosti hrvaškega predsednika in premiera, **Stipeta Mesića** in dr. **Iva Sanadera**. Oba gosta sta se udeležila tudi sprejema ob slovenskem kulturnem prazniku, ki ga je v predverju male dvorane priredilo Veleposlaništvo Republike Slovenije.

3. MEDNARODNO TEKMOVANJE VIOLONČELISTOV

Od 21. januarja do 2. februarja je v Zagrebu potekalo 3. mednarodno tekmovanje violončelistov "Antonio Janigro", ki ga je med drugimi podprlo tudi Veleposlaništvo Republike Slovenije v Zagrebu s sodelovanjem Slovenske filharmonije, ki je nastopila ob otvoritvi tekmovanja. Po odzivih sodeč sta ljubljenca publrike postala Italijan **Umberto Clerici**

in posebno **Karmen Pečar**, posvojena Slovenka, študentka **Valterja Dešpalja**, dolga leta na šolanju v Zagrebu. Šest finalistov je nastopilo z Zagrebškimi solisti. V Haynovem Koncertu v C-duru je Karmen Pečar pokazala sigurnost, muzikalnost in veselje do muziciranja. Vseh šest finalistov je nastopilo tudi v velikem finalu v veliki dvorani Lisinski z Zagrebško filharmonijo. Nastopili so v Dvorakovem Koncertu za violončelo. Po koncertu so bile podeljene nagrade. Karmen Pečar je zasedla odlično drugo mesto, takoj za prej omenjenim Italijanom. Po desetih letih šolanja v Zagrebu, kjer je končala Srednjo glasbeno šolo in Glasbeno akademijo, je Karmen postala asistentka maestru Valterju Dešpalju in je pred sprejetjem v hrvaško državljanstvo.

TURISTIČNA POBUDA

V Samoboru je 23. januarja potekalo turistično srečanje obmejnih regij Hrvaške in Slovenije. Cilj srečanja je bila poglobitev sodelovanja med zagrebško pokraji-

no ter Posavjem in Dolenjsko. Skupni projekti naj bi zajeli razne oblike sodelovanja na področju inovacij, turizma, kulture in medijev. Obmejno sodelovanje naj bi zaživelo še pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo, s čimer bi omilili zaplete ob vzpostavljanju schengenske meje.

RAZSTAVA SLIK JANKA ORAČA

16. februarja je slovenski veleposlanik **Peter A. Bekeš** v galeriji Centra za kulturo Novi Zagreb "Vladimir Buzančić" odprl razstavo slik **Janka Orača**. Poudaril je, da je vesel, ker se je razstava slik slovenskega umetnika prvič priredila na drugem bregu Save. O umetniku in njegovem delu je spregovorila **Katja Ceglar**, ki je

tudi napisala spremno besedo v katalogu. Slike in objekte (nastale v obdobju od leta 1999 do leta 2004), ki jih je Janko Orač razstavil v zagrebški galeriji, lahko uvrstimo v umetniško zrelo obdobje. Krajina je v Oračevem opusu vseskozi prisotna. Njegova dela so na nek način minimalistična, zelo jasna in preprosta. Bistven poudarek je na uporabi barve in izražanju z njo, ki na simbolno-pripovednem nivoju reflektira avtorjevo trenutno stanje in emocionalno razpoloženje. Naslov razstave "Barva in prostor" enostavno in masovno označuje temeljne likovne probleme - Oračeva likovna pripoved je izvorno zelo pozitivno in čisto naravnana.

Janko Orač (Celje, 1958) se je šolal na grafični šoli v Ljubljani. Leta 1997 je diplomiral na Šoli za risanje in slikanje na Visoki strokovni šoli v Ljubljani pri prof. **Dušanu Kirbišu**. Najobsežnejši pregled svojega, zdaj že 20-letnega ustvarjalnega dela, je imel leta 2002 v Celju v Galeriji sodobne umetnosti. Imel je več kot 50 samostojnih razstav. Prejel je številna priznanja. Je slikar, grafik in grafični oblikovalec. Živi in ustvarja v Novem mestu. Ima status svobodnega likovnega ustvarjalca in je član ZDSLU.

RAZSTAVA ŽARKA VREZCA V FORUMU

9. marca je bila v Galeriji Forum odprta razstava del **Žarka Vrezca** v sodelovanju Galerije Božidar Jakac iz Kostanjevice na Krki in zagrebškega Kulturno-informativnega centra. Razstavo je odprl **Andrej Smrekar**, ki je tudi napisal uvodno besedilo v lepo opremljenem katalogu. Prva desetletja slikarstva Žarka Vrezca se nam z današnje perspektive odkrivajo kot jasna teleološka sekvenca, v kateri je slikar iskal odgovore na vprašanja o slikarskem prostoru. V sredini devetdesetih let je Vrezec očistil formo svojega slikarstva v kompozicijo obešenih trakov. Njihov fizični prostor, objektiviziran v plasteh papirja ali platna, je dopolnil z optičnim prostorom, ki ga ustvarjajo barve in tonske vrednosti. To obliko je enakopravno realiziral v monumentalnih dimenzijah in miniaturah.

Žarko Vrezec (Ljubljana, 1950) je končal Šolo za oblikovanje v Ljubljani (1965-1969). Študiral je na Akademiji likovnih umetnosti v Ljubljani. Od leta 1972 je razstavljal na približno 20 samostojnih razstavah in na približno 300 skupinskih razstavah doma in po svetu. Je dobitnik številnih domačih in tujih nagrad.

Kulturna dogajanja spremljala

Polona Jurinić

POEZIJA ĐURĐICE MIKETE

Pri "Udrugi umjetnika August Šenoa" je kot 108. knjiga v "Biblioteki Naša riječ" izšla zbirka pesmi članice našega društva **Đurđice Mikete**. Knjiga z naslovom "Valcer proljetnog vjetra" je izšla ob 70-letnici njenega rojstva. Zbirko več kot 150 pesmi je uredila profesorica Ljubica Šego. S svojo poezijo se je Đurđica Miketa predstavila že na Večeru lirike in glasbe, ki smo ga v Slovenskem domu pripravila 7. marca leta 2001. Njene pesmi prebiramo na srečanjih V petek se dobimo, ko praznujemo (tudi njene) rojstne dneve.

Đurđica Miketa živi v Zagrebu, kjer se je tudi rodila. V otroških letih je živela v Veliki pod planino Papuk blizu Požege. Študirala je na Pedagoški akademiji v Zagrebu in se celo delovno dobo ukvarjala z otroki, ki so bili tudi prvi poslušalci njene poezije. Nekatere njene pesmi so uglasbljene in izvajane na otroškem festivalu "Djeca nose svjetove na dlanu". Prejela je več nagrad. Strokovni ocenjevalni odbor Školske knjige ji je leta 2003 za pesem Koza Roza v Hollywoodu dodelil prvo nagrado. Kot avtorica prvonagrajene pesmi je bila objavljena na Mednarodni otroški festival v New Yorku.

Še sedaj obiskuje šole in pripravlja pesniška družjenja z otroci.

ĐURĐICA MIKETA:

MOŽDA NIJE LAKO

*Stihove pisati nije lako,
a možda i nije tako.
Uzmeš u ruku olovku
i papir bijeli,
lijepim riječima ispuniš cijeli.*

*Istina,
mora biti sve čisto,
stalno se ponavljati,
a da ne bude isto ...*

ĐURĐICA MIKETA:

MORDA NI LAHKO

*Verze pisat ni lahko.
Morda pa le ni tako?*

*Svinčnik vzameš si v roko,
kos papirja prav tako,
besed lepih nadrobiš
in izpolnjen list dobiš.*

*Res, vse mora biti čisto,
a če se ponavljaš,
pazi,
da ne bode vedno isto.*

(Prevedel Silvin Jerman)

MARIJAN HORN:

MAMIN JUBILEJ

(uglasbil Branko Sotošek)

*Zakaj smo se zbrali vsi danes doma,
kar nas otrok je, sinov in hčera?
Zakaj smo veseli in pojemo vsi,
še sosed sprašuje, kaj tu se godi?*

*Osemdeset že pomladi mami preživela je,
osemdeset rojstnih dnevov ona že seštela je.
Smo zato se skupaj zbrali za njen lepi jubilej,
zdrava, srečna bodi mami v naši družbi še naprej.*

*Ta dan naj vesel bo in srečen za vse,
naj v ritmu živahnem utripa srce
in pesem domača ves dan naj doni,
naj solza nikomur pogled ne skali.*

*Osemdeset že pomladi mami preživela je,
osemdeset rojstnih dnevov ona že seštela je.
Smo zato se skupaj zbrali za njen lepi jubilej,
zdrava, sreča bodi mami v naši družbi še naprej.*

KLARA ŽEL:

VESELA POMLAD

*Zima je odšla,
pomlad prišla.
Nebo razvedrila,
vse nas pomladila.*

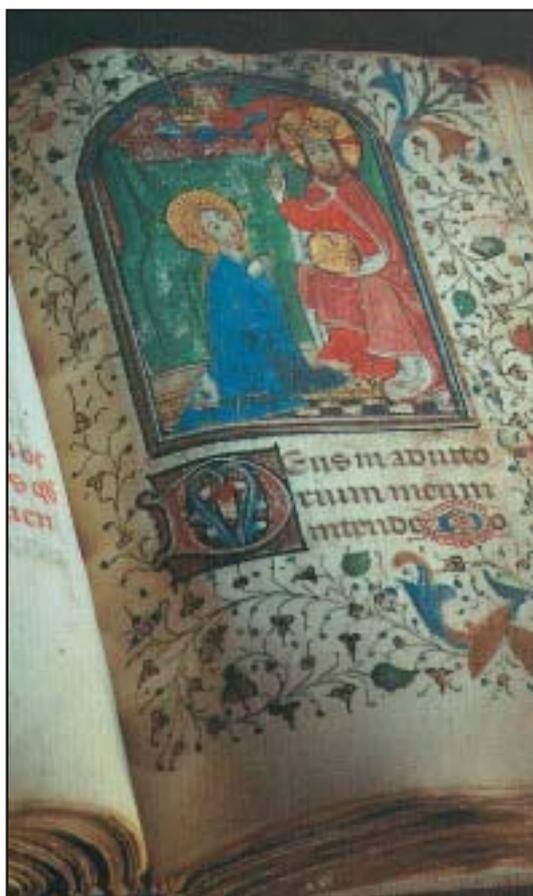
*Spet tu je pomlad,
vsak njo ima rad.
Ves svet se veseli,
ko pomlad doživi.*

*Ptice žvrgolijo,
zgodaj nas budijo.
Kličejo v naravo
v zeleno daljavo.*

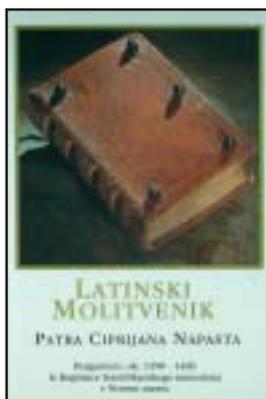
*Pomlad nam se vrnila,
naravo je spremenila.
Rože razcvetila,
vrtove okrasila.*

*Prelep mesec maj,
znova vrača se nazaj.
Najlepši je zakaj?
Dišeč, cveteč, naj, naj!*

LATINSKI MOLITVENIK PATRA CIPRIJANA NAPASTA je nastal v letih 1450 - 1460. Napisan je na pergamentu velikosti 5 x 5,5 cm. Ima 254 folij, napisanih v italijanski knjižni minuskuli. Vezava je novejša in usnjena. Molitvenik krasi 16 inicialk, veliko je tudi ilustriranih. Ta rokopis je pater dobil leta 1917, po njegovi smrti, leta 1959 pa ga hrani knjižnica frančiškanskega samostana v Novem mestu. Po patru Ciprijanu je molitvenik dobil tudi ime.

Pater Ciprijan (Franc) Napast se je rodil 25.1.1884 v Lovrencu na Dravskem polju in umrl v Novem mestu 2.12.1959. Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, gimnazijo pa v Mlariboru in Kamniku. Leta 1901 je na Sveti gori pri Gorici stopil v frančiškanski red, teologijo končal v Kostanjevici in 25.7.1908 prejel v Mariboru duhovniško posvečenje. Nadaljnji študij teologije in arhivistike je končal leta 1913 v Rimu. Vihra prve svetovne vojne ga je potegnila v svoj vrtinec kot kurata. Po vojni se je nastanil v Kamniku, leta 1927 pa v Novem mestu in tam ostal do smrti. Kot katehet se je ves posvečal mladim kot gvardijan pa samostanu v Novem mestu.

FRANČIŠKANSKI SAMOSTAN IN KNJIŽNICA NOVO MESTO imata skupno pot vse od leta 1469, ko so frančiškani pred Turki pribežali iz Metlike in v Novem mestu leta 1472 sezidali samostan. Po Frančiškovem navodilu: "Napisana sveta imena in druge svete besede, ki bi jih našel kjerkoli na neprimernih krajih hočem zbirati in prosim, naj se zbirajo in ohranjajo na častnem kraju", so določili posebno sobo za knjige in v njej shranili pergamentni iluminirani Gradual (iz leta 1418), ki so ga prinesli s seboj. To so bili začetki knjižnice - vendar pa se je v petsto letni zgodovini samostana nabralo več kot 17 tisoč knjig. Vrh je knjižnica dosegla 18. stoletju, ko so leta 1746 ustanovili gimnazijo. Ko pa so leta 1778 ustanovili še osnovno šolo, se je fond frančiškanske knjižnice še povečal. V svoji zbirki ima knjižnica knjige z vseh področij človekovega snovanja in ustvarjanja.

p. Felicijan Pevec

DVE JUNAKINJI, JOLA IN BLANKA

Bližajo se poletne olimpijske igre 2004 v Atenah, v mestu, kjer se je začel moderni olimpizem, zdaj že tako davnega leta 1896.

Organizatorji imajo velike težave z zamujanjem rokov. Predsednik Mednarodnega olimpijskega odbora, Belgijec dr. Jacques Rogge jih na to stalno opozarja. V Grčiji so pred kratkim zamenjali politično oblast. Novi politični ekipo je priprava Olimpijskih iger kot meč nad glavo. Igre so vse bližje, pomanjkljivosti pri gradnji športnih in drugih objektov pa so vse vidnejše.

Pradomovina olimpizma, država sonca in morja, starodavne helenske kulture in civilizacije, danes članica EU, je pred izpolnitvijo ene od največjih nalog v svoji zgodovini.

Slovenija in Hrvaška, dve majhni državi z območja Srednje Evrope, Sredozemlja in Balkana bosta imeli v Atenah dve atletinji za dosežke na svetovni ravni: Jolanda Čeplak in Blanka Vlašič.

28-letna **Jolanda Čeplak** iz Velenja, rojena Steblovnik, je vrhunska tekmovalka v teku na srednje proge, ženstvena in zanimiva v vsakem pogledu. V teku na 800 metrov je bila na letošnjem Svetovnem prvenstvu v Budimpešti srebrna, takoj za nepremagljivo **Marijo Mutolo** iz Mozambika, ki si je priborila že 6. zlato medaljo na svetovnih prvenstvih.

Na istem tekmovanju je bila **Blanka Vlašič**, 20-letna skakalka v višino iz Splita, bronasta.

Blanka je visoka 193 cm, zelo zanimiva in atraktivna, vsa v modernih tonih, posebno frizure, zelo pazi na svojo zunanost, nosi

“percings” na vidnejših mestih (na bradi in ušesih), izžareva značilnosti mlade generacije, odprte proti svetu, konkurenci in individualnosti.

Jola in Blanka sta pravi profesionalki.

Jolanda Čeplak, dvoranska svetovna rekorderka, ima v tem vsekakor več izkušenj in do zdaj tudi več uspehov. Zelo je vezana na svojo ga menadžerja in prijatelja Roberta Wagnerja iz Linza, nekdanj športnega novinarja, danes enega od vodilnih svetovnih atletskih menadžerjev. Jolanda Čeplak spada med nje-gove najboljše “proizvode”.

Blanka je zelo vezana na družino, mamo, tri brate, očeta Joškota, ki je še vedno hrvaški rekorder v desetboju, ter svojega trenerja za tehniko skoka Bojana Marinovića. Vsi živijo v Splitu in so tesno vezani druga na drugega, pri čemer je kariera hrvaške rekorderke s

preskočeninim 201 centimetrom v središču njihovega življenja.

Olimpijske Atene so tudi meni ostale v lepem spominu, saj sem leta 1960 prav tam postala balkanska prvakinja v teku na 200 metrov (ravno dvigajoča sa steza) z rekordnimi 24,0 sekundami, kar je tako dober čas, da v prvem hipu sploh nisem mogla verjeti.

Leta 1979 sem bila v Atenah častna gostja organizatorja ob proslavi 50-letnice Balkanskih atletskih iger in tedaj sem srečala mnoge stare prvake in rekorderje Balkana. Vsi smo se lepo družili med seboj in obujali spomine.

Na Olimpijskih igrah 2004 bo moje srce tepetalo za olimpijska upanja ene Slovenke in ene Hrvatice, Jolande Čeplak in Blanke Vlašič. Obema želim izpolnitev njunih skritih želja.

Olga Šikovec-Luncer

ŠPORTNA DOGAJANJA

ROKOMET

Konec januarja je v Sloveniji (Ljubljana, Celje, Velenje, Koper) potekalo evropsko rokometno prvenstvo. V svojih skupinah v Celju in Ljubljani so slovenski in hrvaški rokometarji izvrstno odigrali pred polnimi tribunami navdušenih navijačev. Oboji so prišli do polfinala v Ljubljani in se pomerili med seboj. Polfinale se je začelo izredno borbeno in nervozno. Cela tekma je bila izenačena, na koncu pa

so več spretnosti pokazali domači rokometarji in zmagali s 27 : 25. V velikem finalu slovenski rokometarji niso bili kos Nemcem in so na koncu osvojili sijajno drugo mesto. Hrvati so bili četrti. Veliko priznanje sta dobila hrvaška rokometarja Ivano Balić in Mirza Džomba, ki sta bila razglašena za najboljšega igralca in najboljšega strelca tega evropskega prvenstva.

KOŠARKA

V zadnjem krogu Eurolige so se v Ljubljani pomerili košarkarji Olimpije in Cibone. V polni

dvorani Tivoli so domači košarkarji izvrstno začeli in so tako vodili skoraj celo tekmo. Na koncu so se gostje zbrali in iztržili podaljšek. Košarkarji Olimpije so na koncu zmagali z več sreče s 85 : 81.

TENIS

V izredno močnem turnirju v kalifornijskem Indian Wellsu sta se v drugem krogu pomerili Silviya Talaja in Tina Pisnik. Nekoliko presenetljivo je tenisačica iz Makarske z lahko zmagala s 6 : 1, 6 : 0 v nizih.

Rok Jurinić

KLIZANJE

Prvo seniorsko svjetsko prvenstvo u sinhroniziranom klizanju održano je u Zagrebu u Domu sportova u petak i subotu 2. i 3. travnja 2004. Zagreb je ugostio 25 najboljih svjetskih ekipa sa 600 klizačica iz 20 zemalja sa svih kontinenta. Klizale su reprezentacije Australije, Austrije, Češke, Estonije, Finske, Francuske, Italije, Japana, Južnoafričke Republike, Kanade, Mađarske, Nizozemske, Njemačke, Rusije, SAD-a, Srbije i Crne Gore, Švedske, Švicarske, Velike Britanije i Hrvatske. Sinhronizirano klizanje zahtjeva perfektnu klizačku tehniku, gracioznost i besprije-kornu uvježbanost ekipe od 20 klizačica. Zanimljiva koreografija, odlična glazba, prekrasne haljine, sjajno klizanje, vrhunska organizacija odlika su ovog prvenstva. (Holyday on ice) Ja sam član Juniorske reprezentacije Hrvatske i ove godine 2004 bili smo na natjecanju u Neuchateu u Švicarskoj i Milanu u Italiji. Zagrebačke pahuljice predstavljaju reprezentaciju Hrvatske.

Lea Bušac, 12 godina, učenica VI. Razreda osnovne škole Voltino

VELESALOM ŠTUDENSKIH ZAMEJSKIH KLUZBOV

V organizaciji Mednarodne pisarne ŠOU-Lj je na dan zaljubljenih, 14. februara na Soriški planini potekalo tekmovanje v veleslalomu za člane študentskih zamejskih klubov. Tekmovanja in srečanja so se udeležili predstavniki klubov z Reke, iz Zagreba, Trsta, Gorice in Gradca. Bil je prekrasen, sončen dan, kot naročen za naše druženje in tekmovanje. Vzdušje je kvarila le poškodba v našem taboru. Spodaj podpisani je imel zvit gleženj in tako ni mogel sodelovati v borbi za kolajne v konkurenci snowboardinga. Tako sta odgovornost za uspeh našega kluba prevzeli dve "vražji" dekleti, ki sta se izvrstno odrezali in v močni konkurenci osvojili 3. i 4. mesto. Bronasto medaljo je z dvema enakovrednima vožnjama osvojila **Tanja Bukovec**, medtem ko je nehvaležno četrto mesto zavzela **Jelena Vuletič**, sicer specialistka za sla-

lom. Zlata medalja je šla v Trst, srebrna pa v Ljubljano. To je bil prvi veleslalom za zamejske študentske klube in upamo lahko, da bo ta prireditev postala tradicionalna, saj poskrbi za zdravo in veselo vzdušje in je priložnost za predstavitev skupnih projektov v pripravi Mednarodne pisarne. Tako smo izvedeli, da bo letos največji dogodek konec aprila, pred sprejemom Slovenije v EU, na tromeji z Italijo in Avstrijo. To bo dogodek vseh slovenskih študentov in tudi zamejci bomo sodelovali na tem veledogodku, pred zgodovinskim vstopom v evropsko družino narodov. Govora je bilo tudi o drugih projektih sodelovanja (Škisova tržnica, Draga mladih 2004, Poletno srečanje na Braču- da omenim samo najpomembnejše). S temi informacijami nas je seznanil Robi Strah, vodja projekta Zamejska Študentska Matica.

Simon Medved

moški:

1. **Grega Griša Krevs** (Gradec)
2. **Robi Strah** (Mednarodna pisarna-Mp)
3. **Gašper Petrnelj** (Mp)

ženske:

1. **Martina Kufersin** (Trst)
2. **Alja Novak** (Mp)
3. **Tanja Bukovec** (Zagreb)
4. **Jelena Vuletič** (Zagreb)

STAROSTNA OČESNA MRENA (SENILNA KATARAKTA)

Zmreno označujemo vse motnje v očesni leči. Med njimi je očesna starostna mrena najpogostejša. Bolniki vidijo kakor skozi meglo, pred očmi pa se jim prikazujejo črne pike in črte, ki se premikajo hkrati s premikanjem zrkel. Motnja lahko izpolnjuje vso zenico, zaradi tega je vid zelo slab. Taki bolniki vidijo dosti bolje zvečer ali pri mračnem dnevu, ko je zenica širša in dobi očesna mrežnica skozi neskaljene lečne dele še nekam pravilno se lomeče žarke. Pri obkrajnih motnjah vidijo bolniki boljše podnevi, ker je zenica ozka. Zato vidijo veliko slabše v mraku. Začetna mrena poveča gostoto očesne leče in njena lomnost se poveča. Zato postane tako oko kratkovidno, če je bilo prej pravovidno, daljnovidnost pa se zmanjša. Taki ljudje ne potrebujejo več očal in lahko berejo brez njih. Na daljavo kajpada vidijo slabše. Večina ljudi, ki se hvalijo, da se jim je v starosti izboljšal vid, in mislijo, da imajo dobre oči, ima začetno starostno mreno.

ZELENA OČESNA MRENA (GLAVKOM)

Glavkom je skupni pojem za vse očesne spremembe, ki nastanejo zaradi povečanega pritiska v očesnem zraku. Nasledki so okvare vidnega živca in zožitev vidnega polja. Razločujemo vnetni glavkom od navadnega glavkoma. Pri vnetnem glavkomu sta poglavitni bolezenski znamenji bolečina in pešanje vida. Bolečina v očesu ali za očesom je tako huda, da bolniki mislijo, zdaj zdaj jim bo razneslo oko ali ga vrglo iz oči. Ne boli pa le oko, ponavadi boli vse področje, ki ga vživčuje trivejni živec. Bolnika mučijo želodčne slabosti, bljuvanje; žilni utrip je počasen; bolnik toži, da ima pred očesom meglo in da vidi okrog luči mavrične kroge. Zrklo je trdo kakor kamen. Iz zenice sije pri dnevni svetlobi sivo zelen odblesek, odtod tudi ime "zelena mrena". Navadni glavkom ne povzroča napadov. Bolnika napotijo šele motnje v vidu k zdravniku. Namen zdravljenja je zmanjšati očesni pritisk na pravnjono mero. To lahko doseže zdravnik za očesne bolezni z zdravili ali z nožem. Pri konservativnem zdravljenju (torej brez noža) veljajo splošna navodila, ki z njimi podpiramo zdravljenje: nobenih večjih duševnih in telesnih naporov, nobenih razburljivih nastopov. Obleka naj bo lahka, ovratniki široki. Nič alkohola, ne kave ne tobaka! Čimmanj slanosti jedi in zmrznosti v jedi!

(dr. Franjo Smerdu v knjigi Naš zdravnik)

DROBTINICE IZ FILATELIJE

22. januarja so izšle nove znamke Pošte Slovenije. V seriji, ki je posvečena znamenitim osebnostim naše preteklosti, sta znamki, posvečeni **Srečku Kosovelu** in **Edvardu Kocbeku**, ob stoti obletnici njunega rojstva.

Mag. **Bojan Bračič** takole predstavlja Kosovela: Srečko Kosovel (1904-1926) je ena najpomembnejših osebnosti slovenske zgodovinske avantgarde. Poleg pesmi je pisal črtice, pesmi v prozi, eseje, članke in literarne kritike. S pesmimi

je sodeloval v dijaških glasilih Kres in Lepa Vida; slednjega je sam izdajal. Z literarnimi in gledališkimi navdušenci je ustanovil dramatični krožek Ivan Cankar. V razmeroma kratkem času je ustvaril veliko besedil, vendar je bilo le malo del objavljenih. Izdana so bila predvsem v revijah

Mladika, Ženski svet, Trije labodje in Mladina. Pripravljene pesmi Zlati čoln ni mogel izdati. Večina njegovih pesmi je bila izdana posthumno; Pesmi leta 1927 in Izbrane pesmi leta 1931. Kosovelovi pesniški začetki so bili impresionistični. V njih je nadaljeval tradicijo slovenske moderne, predvsem Ketteja in Murna, vendar se že v večini teh pesmi poleg vtisov, običajno vezanih na kraško pokrajino, pojavljajo miselne prvine, s katerimi dobivajo njegove stvaritve ekspresiven značaj. V ekspresionistični liriki obravnava bivanje posameznika, smrt, propad evropske civilizacije in

preobrazbo sveta. Pomemben delež v Kosovelovem ekspresionističnem aktivizmu ima proletarska in revolucionarna tematika. Iz futurističnih re-

vij se je seznanil z evropskimi avantgardističnimi tokovi, s futurizmom in konstruktivizmom in v zadnjih letih ustvaril vrsto nadrealističnih konstrukcij, konsov, ki pa so zaradi pozne objave (Integrali '26 leta 1967, Zbrano delo od leta 1964 do 1977) vplivali šele na razvoj modernizma po drugi svetovni vojni. Edvard Kocbek, književnik, prevajalec, urednik in politik, se je rodil 27. septembra 1904 v Sv. Juriju ob Ščavnici. (več o Kocbeku preberite v rubriki Preteklost v sedanjosti)

V seriji Narodne noše v Sloveniji je nova znamka, ki prikazuje nošo iz Vipavske doline. Upodobitev temelji na Goldensteinovem akvarelu iz 19. stoletja. Moški so v tem času nosili krajše hlače iz platnenega dvonitnika ali "cviha", pod njim pa svetlomodre nogavice, ki naj bi imele svoj izvor v Trziču na Gorenjskem. Tudi rjavo sukno, iz katerega je izdelan moški suknjič, naj bi izviral iz Gorenjskega. Tudi ženska obleka je bila podobna gorenjski. Temeljno gradivo za ženske obleke je bilo domače platno. Razlike so bile le pri krojenju modercev in pri njihovi raznoliki barvni paleti. Dekleta so hodila razoglava s pletenimi kitami, poročene žene pa so si nadele peče, ki so bile obrobene s čipkami. Vipavke so pogosto oblačile bele rokavice, čez prsa pa so si prekrizale rumene pisane rute z resami.

Z motivi na znamkah se bomo v prihodnje spomnili pomembnih dogodkov iz časa narodnoosvobodilnega boja v Sloveniji med 2. svetovno vojno. Med temi je bil tudi bojni pohod XIV. divizije na Štajersko. Na pohod je krenila 6. januarja 1944 iz Suhorja preko hrvaške meje in imela več bojev z ustaši in Nemci. Ponoči 6. februarja je 1.025 bork in borcev prekoračilo

Sotlo in stopilo na štajerska tla. Motiv na znamki je kolona v snegu. Znamka je izdana ob 60. obletnici tega dogodka.

V športni seriji je izšla znamka ob pomembnem športnem dogodku, evropskem prvenstvu v rokometu, ki se je odvijalo od 22. januarja do 1. februarja 2004 v Celju, Kopru, Ljubljani in Velenju.

Med ljubezenske znamke je uvrščena še ena, ki že po izgledu in obliki daje naslovniku pisma slutiti, kakšna je vsebina. Motiv: Zaljubljeni muc

Iz Biltena Pošte Slovenije št.49 povzel

Marijan Horn

SLOVENCİ: NAŠI ZAČETKI, NAŠI PREDNIKI

(RAZLIČICA ZGODOVINE

- 2. DEL)

Karantanske Slovence so v prvi polovici 8. stoletja podjarmili Franki. Slovensko ozemlje se ni zmanjšalo, v prvem obdobju frankovskega režima so Karantanci ohranili notranjo samostojnost in imeli lastne kneze. Z uvajanjem krščanstva in cerkvene organizacije se je frankovska oblast postopno razširila, okrepil se je fevdalni red. Borut (?-748/749) se je novim političnim odnosom uklonil in kot nekristijan je dal krstiti svojega sina Gorazda in nečaka Hotimira. Ko je vladal Gorazd (749-751), se širša misionarska dejavnost še ni začela, okrepila pa se je med vladavino njegovega naslednika Hotimira (752-768), ko je bila Karantanija priključena salzburški škofiji. Uvajanju krščanstva niso bili naklonjeni vsi; prišlo je do dveh velikih upora, ki pa jih je Hotimir zadušil. Na koncu 8. stoletja so Franki premagali Obre. Drugo politično spremembo pa je sprožil spor med Salzburgom in Oglejem glede misionarskih pravic v Karantaniji. Spor je rešil Karel Veliki, ki je razdelil ozemlje na Dravi. Ta cerkvena meja je veljala do druge polovice 18. stoletja. Krščanstvo je Slovence obvarovalo pred iztrebljenjem, vendar je s cerkvenima središčema v Salzburgu na Bavarskem in Oglejem v Furlaniji ter latinskimi obredom vklepalo Slovence v krog tuje jezikovne kulture. Slovenski jezik je ostal kmečki jezik. Zato je iz obdobja od nastanka Brižinskih spomenikov okoli leta 1000 do prvih tiskanih knjig v 16. stoletja ostalo le malo rokopisov. Upor Ljudevita Posavskega in prodor Bolgarov sta spremenila položaj slovenskih pokrajin - Franki so izvedli upravno reformo. Karantanija je izgubila položaj polsvobodne plemenske kneževine in postala navadna upravna enota frankovske države - grofija. Slovenskega kneza je zamenjal frankovski grof, frankovski kralj je delil zemljo frankovskim fevdalcem. Tako je bila pretrgana samostojna slovenska pot v fevdalizem. Slovenci so postopno prehajali v podložniški položaj.

OZEMLJE, LJUDJE, OBIČAJI

Karantanija (Caratanium - Koroška) je v Vzhodnih Alpah predstavljala posebno enoto z lastnim knezom. Imenovali so jo tudi "Slovenska krajina" (Marca Winidorum). Ime Karantanija se je na celo pokrajino razširilo v 7. stoletju, ko ji je vladal knez s Krnskega gradu (civitas Carantana); v tem smislu je mogoče reči, da je Karantanija najstarejša slovenska samostojna država. Od Sameve smrti do okrog leta 745 je Karantanija ohranila samostojnost, do leta 820 je bila polvazalna kneževina frankovskega gospostva z notranjo samostojnostjo, nato je postala frankovska grofija, ob koncu 9. stoletja pa frankovsko vojvodstvo. Na začetku 10. stoletja je bila pridružena Bavarski, po letu 1002 se je razkrojila na posamezne fevdalne dežele. Na območju Karantanije se je postopno razvilo posebno ljudstvo, ki se je razlikovalo od ostalih Slovanov. Predhodnike Slovencev pisni viri do 13. stoletja imenujejo "Karantanci". Uporabljali so tudi ime "Sloveni", za deželo pa ime "Slovenija" (Sclavinia). Ime "Sloveni" se je obdržalo v spremenjeni obliki "Slovinci". Najstarejša uporaba besede "župan" (jopan) je zabeležena prav na nekdanjem slovenskem ozemlju. Župan je bil načelnik več vasi, sestavljenih v skupnosti - župe. Sčasoma so se uveljavile stanovske in družbene razlike; družba se je delila na podložno kmečko prebivalstvo, njihove gospodarje in kneze, ki so se opirali na koseze. Ime kosezi izhaja iz starobalkanskega naziva "kosignas" (glavar). Bili so kmetje, brez podložnikov, le izjemoma je njihova posest presegala velikost navadne kmetije. Toda imeli so visok družbeni ugled, postajali so vitezi in najuglednejši del meščanstva. Osebnostno svobodo so obdržali do 16. stoletja. Kosezi so najbolj viden znak družbenega razslojevanja tistega časa.

*Andreja, Matija in Borut Gulič
/se nadaljuje/*

NE POZABIMO SLOVENSКИH JEDI ZELENI, ZELENI, VSE ZELENI

Ker je prišla pomlad, naj ozelenijo tudi mize. Za pomladno prebujanje in zdravje bodo še kako koristni vitamini, kalcij in druge sestavine.

GRAHOVA KREMNA JUHA

Potrebujemo: 50 dkg izluščenega graha, 20 dkg krompirja, surovo maslo ali margarinu, strok česna, drobnjak,

rumenjak, ščepec sladkorja, sol, poper.

Priprava: Na maščobi dušimo grah, dodamo na kocke narezan krompir, premešamo, dodamo strt česen, sol, sladkor ter zalijemo z vodo in kuhamo do mehkega. Jed zmiksamo in dodamo razžvrkljan rumenjak. Če je pregosto, dodamo vodo in prevremo. Preden postrežemo, dodamo še sesekljan drobnjak, po potrebi tudi sol in poper ter žličko kisle smetane.

STROČJI FIŽOL S ŠAMPINJONI

Potrebujemo: 30 dkg šampinjонов, 50 dkg stročjega fižola, margarinu, 2 jajci, 3 dcl smetane, peteršilj, vegeto, muškatni orešek, poper, sol.

Priprava: Stročji fižol narežemo na kocke in kuhamo v slanem kropu okrog 5 minut. V kozici na margarini pražimo narezane šampinjone, dodamo odcejeni stročji fižol, žlico vegete, sesekljan peteršilj, poper in malo muškatego oreška. Vse skupaj vlijemo v pomaščen pekač, prelijemo s smetano, razžvrkljano z jajcema in damo v pogreto pečico. Na 220 stopinjah pečeno dobrih 20 minut. Ko lepo zarumeni, je pripravljena.

ŠIROKI REZANCI Z ZELENJAVO

Potrebujemo: 40 dkg širokih rezancev, 50 dkg špinače, margarinu, malo olja, 20 dkg gorgonzole, peteršilj, 2 dcl smetane za kuhanje, sol in poper.

Priprava: Na margarini dušimo na debelo na-

re-
zано

špinačo

dokler se ne zmehta (špinačo lahko nadomesti stročji fižol, zelena paprika itd). Rezance skuhamo v slanem kropu, ki smo mu dodali žlico olja. Ko so kuhani, jih dobro odcedimo. V večjo posodo nalijemo smetano, jo malo pokuhamo in dodamo gorgonzolo, narezano na kocke. Mešamo toliko časa, dokler se sir ne razpusti. V pogreto posodo za serviranje damo rezance, špinačo ali poljubno zelenjavo, prelijemo še z vročo gorgonzolo in smetano, dodamo peteršilj, poper in sol po okusu in postrežemo. Jed je hitro pripravljena in zelo okusna.

HLADNI ZELENJI ČAJ

Potrebujemo: 3 vrečke zelenega čaja, 4-5 žlic sladkorja, metin liker, sok 1 limone, malo svežih listkov mete ali melise.

Priprava: V 1 liter prekuhane vode damo vrečke s čajem, pokrijemo in pustimo stati 5-10 minut. Odstranimo vrečke, sladkamo in pustimo, da se ohladi. Dodamo liker in sok limone. Postrežemo v kozarcih, ki smo jih po robovih okrasili s kristalnim sladkorjem, na koncu dodamo še listke mete ali melise, po želji tudi kocke ledu.

Ivanka Nikčević

SAVA TRADE

d.o.o.

Zagreb,	Heinzelova 47b	tel. (01) 23 10 247
	Preradovičeva 31	tel. (01) 48 19 080
Osijek,	Vijenac J. Gotovca 3	tel. (031) 21 29 04
Umag,	Vrh bb	tel. (052) 75 26 20

Najveći izbor guma za

☐ osobna	poljoprivredne	☐
☐ dostavna	građevinske	☐
☐ terenska	specijalne	☐
☐ teretna	skutere	☐

vozila i strojeve*Istražite svijet našim otkrićima!***ALI STE VEDELI...**

... da se v Zagrebu slovenska književnost poučuje že več kot 120 let.

... da se kot letnica začetka pouka slovenskega jezika in književnosti v Zagrebu lahko šteje leto 1881, ko je imel Fran Celestin predavanje o Francetu Prešernu.

... da se je v osemdesetih letih 19. stoletja, še za časa SFRJ, razpravljalo o tem, da bi se na hrvaških srednjih šolah kot obvezni predmet uvedel pouk slovenskega jezika in književnosti.

... da je bil eden od pobudnikov te ideje prof. dr. Ivan Cesar, ki je predaval slovenistiko na zagrebški Filozofski fakulteti.

... da je bil med razlogi za razmišljanje o uvedbi pouka slovensčine na hrvaških srednjih šolah tudi ta, da so številni Hrvati iskali zaposlitev v Sloveniji, kjer pa so od prosilcev zahtevali znanje slovenskega jezika.

... da je bil prof. dr. Ivan Cesar v tem obdobju edini neslovenski slovenist, ki je dotkotiriral slovensko književnost na Univerzi v Ljubljani.

... da je bil Ivan Cesar član Slovenskega doma in - čeprav po rodu Hrvat - tudi njegov podpredsednik.

... da se je Ivan Cesar rodil leta 1936 v Beletincu pri Varaždinu, umrl pa v Zagrebu leta 1993.

Silvin Jerman

Vir: arhiv Slovenskega doma in intervjuji z Ivanom Cesarjem v hrvaških in slovenskih časopisih

ALI STE VEDELI...**SIMON GREGORČIČ**

... da je v vasi Vrsno pod Krenom v rojstni hiši Simona Gregorčiča od 1966 leta odprt spominski muzej

... da je Simon Gregorčič služboval tudi v Kobaridu. Ko je leta 1906 umrl v Gorici, so ljudje ob poti od Gorice do Kobarida množično počastili in spremili svojega najdražjega pevca in narodnega buditelja, ki so ga bolj razumeli in vzljubili kot vse dotedanje pesnike. V Kobaridu stoji spomenik pesniku Gregorčiču, delo Jakoba Savinška.

... da spomenik Simonu Gre-

goriču stoji tudi na Trgu francoske revolucije v Ljubljani. Osnutek za spomenik je naredil Jože Plečnik. Bronasti doprsni kip je delo kiparja Zdenka Kalina.

... da je P. Hudolin Sattner pri skladanju oratorija za tri simfonične pesnitve uporabil besedilo Simona Gregorčiča. Po dovršitvi prvega slovenskega oratorija je napisal najlepšo in najpopolnejšo kantato - Oljki. (simfonično delo). P. Hudolin Sattner se je rodil leta 1851 v Kandiji pri Novem mestu. Šolal se je v frančiškanski gimnaziji in se ukvarjal z glasbo. Ko je končal bogoslovne študije, se je posvetil glasbi, posebno v frančiškanski župniji, kjer je dolga leta vodil cerkveni zbor "Sattnerjev zbor".

Izbrala Cveta Matko

Novi odmev izdaja **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom** iz Zagreba s pomočjo **Ureda za nacionalne manjine Republike Hrvatske in Ministrstva za kulturo Republike Slovenije**. Za izdajatelja: **Darko Šonc**. Urednik: **Silvin Jerman**. Uredništvo: **Miroslava Maria Bahun, Drago Balazič, Marijan Horn, Polona Jurinič, Ivica Kunej, Cveta Matko, Franc Strašek, Darko Šonc, Peter Žerjavič**. Pregled, priprava in oprema besedil: **Tanja Bernard in Ilinka Todorovski**. Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj**. Tisk: **FS d.o.o.**, Hrvatske bratske zajednice b.b., Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Naklada: **750 izvodov**. Naslov uredništva: **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom**, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: 4855 171, e-mail: slovenski-dom@zg.htnet.hr; <http://slovinci.hr>